

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2008-4-125 (Soruşturma)
Karar Sayısı : 09-46/1154-290
Karar Tarihi : 13.10.2009

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof.Dr. Nurettin KALDIRIMCI (Başkan V.)
Üyeler : Mehmet Akif ERSİN, Doç.Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE, Doç.Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖRLER : Esin AYGÜN, Sinan BOZKUŞ, Fatma ÇELİK

C. ŞİKÂYET EDEN : NTSR Fuar ve Gösteri Hizmetleri Ltd. Şti.
Ekinciler Cd. Ertürk Sk. No:5 Kat: 3, 34810
Kavacık/İstanbul

D. HAKKINDA SORUŞTURMA

YAPILAN : CNR Uluslararası Fuarçılık ve Ticaret A.Ş.
CNR EXPO/Yeşilköy 34149 İstanbul
Temsilcisi: Av. Dr. İ. Yılmaz ASLAN, Av. Orhan ÜNAL
Barbaros Bul., Tan Apt., 60/5, Balmumcu/İSTANBUL

E. DOSYA KONUSU : CNR Uluslararası Fuarçılık A.Ş. (CNR)'nin yatçılık ve su sporları fuarının düzenlenmesine uygun fuar alanı işletmeciliği ilgili pazarında, fuar alanı işletmeciliğindeki hâkim durumunu, NTSR Uluslararası Fuar ve Gösteri Hizmetleri Ltd. Şti. (NTSR)'ye yönelik faaliyetleri dolayısıyla, fuar organizasyonu pazarında kötüye kullandığı iddiası.

F. İDDİALARIN ÖZETİ : Şikâyet dilekçesinde, CNR'nin 19.9.2007 tarih 07-74/896-333 sayılı Rekabet Kurulu kararına rağmen NTSR'nin fuar alanı kiralamaya yönelik girişimlerine cevap vermediği ve Rekabet Kurulu tarafından kendisine yüklenen yükümlülüklerle uymadığı iddia edilerek gereğinin yapılması talep edilmiştir.

G. DOSYA EVRELERİ : Rekabet Kurumu kayıtlarına 21.4.2008 tarih ve 2521 sayı; 28.4.2008 tarih ve 2643 sayı ile intikal eden şikâyet dilekçeleri Rekabet Kurulu'nun 12.6.2008 tarihli toplantısında görüşülerek, 08-39/518-M sayılı karar ile iddialar hakkında önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.

Karar gereği yürütülen önaraştırma sonucunda Kurum raportörlerince düzenlenen 7.8.2008 tarih ve 2008-4-125/ÖA-08-M.H. sayılı Önaraştırma Raporu, Rekabet Kurulu'nun 14.8.2008 tarihli toplantısında görüşülmüş ve 08-50/737-M sayılı Kurul kararı alınarak, 4054 sayılı Kanun hükümlerinin ihlal edilip edilmediğinin belirlenmesi amacıyla CNR hakkında 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma başlatılmıştır.

Rekabet Kurulunun almış olduğu Soruşturma Kararı sonucunda, hakkında soruşturma başlatılan teşebbüse soruşturma açıldığına dair bildirim 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'un 43/2. maddesi uyarınca 21.8.2008 tarihinde yapılmış ve söz konusu bildirimce cevaben gönderilen ilk yazılı savunma ve ekleri 22.9.2008 tarih ve 6321 sayı ile süresi içinde Rekabet Kurumu kayıtlarına intikal etmiştir.

Rekabet Kurulu, 11.2.2009 tarih ve 09-06/108-M sayılı kararıyla, 4054 sayılı Kanun'un 43/1. maddesinde yer alan "*gerekli görüldüğü hallerde bir defaya mahsus olmak üzere Kurul tarafından 6 aya kadar ek süre verilebilir.*" hükmü uyarınca, 14.8.2008 tarih ve 08-50/737-M sayılı Kurul kararı ile açılan soruşturmanın süresini, soruşturma süresinin bitiminden itibaren 2 ay uzatmıştır.

Soruşturma Heyeti'nce tamamlanan 14.4.2009 tarih ve S.R./09-02 sayılı Soruşturma Raporu, Kanun'un 45/1. maddesi uyarınca tüm Kurul Üyeleri ile hakkında soruşturma yürütülen teşebbüsün vekiline tebliğ edilmiş ve aynı maddenin ikinci fıkrası gereğince hakkında soruşturma yürütülen teşebbüsten 30 gün içinde ikinci yazılı savunmanın gönderilmesi istenmiştir.

CNR, Kurum kayıtlarına 30.4.2009 tarih ve 3071 sayı ile intikal eden başvurusu ile ikinci yazılı savunmasına ilişkin 30 günlük ek süre talebinde bulunmuş, söz konusu talep Kurul tarafından değerlendirilmiş ve 6.5.2009 tarih, 09-21/454-M sayılı Kurul kararı ile kabul edilmiştir.

CNR'nin ikinci yazılı savunması 12.6.2009 tarih 4191 sayı ile süresi içinde Kurum kayıtlarına intikal etmiştir. Söz konusu yazılı savunma üzerine Soruşturma Heyeti tarafından hazırlanan Ek Yazılı Görüş, Kanun'un 45/2. maddesi uyarınca hakkında soruşturma yürütülen teşebbüse 4.8.2009 tarihinde tebliğ edilmiştir. Hakkında soruşturma yürütülen teşebbüsün üçüncü yazılı savunması, 3.9.2009 tarih ve 6368 sayı ile süresi içinde Kurum kayıtlarına intikal etmiştir.

Tarafların talepleri üzerine Kurul, 9.9.2009 tarih ve 09-41/1042-M sayılı kararıyla, 13.10.2009 günü sözlü savunma toplantısı yapılmasına karar vermiştir. Kurul kararı 10.9.2009 tarihinde hakkında soruşturma yürütülen teşebbüse tebliğ edilmiştir.

13.10.2009 tarihinde yapılan sözlü savunmanın ardından Kurul, 13.10.2009 tarihinde 09-46/1154-290 sayı ile nihai kararını vermiştir.

H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili Soruşturma Raporu ve Ek Yazılı Görüşte;

1. CNR'ın yatçılık ve su sporlarına yönelik fuar alanı işletmeciliği pazarında hâkim durumda olduğu,
2. Buna karşın CNR'ın, NTSR'ye fuar alanı kiralamaması eyleminin hâkim durumun kötüye kullanılması olarak değerlendirilemeyeceği,
3. CNR Uluslararası Fuarçılık ve Ticaret A.Ş.'nin önaraştırma safhasında verdiği beyanların yanlış ve yanıltıcı olduğu anlaşıldığından, Kanun'un 16. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca 2008 yılı mali yılsonunda oluşan gayri safi gelirinin binde biri oranında cezalandırılması gerektiği

sonucuna ulaşıldığı ifade edilmektedir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. REKABET KURULU'NUN 19.9.2007 TARİH ve 07-74/896-33 SAYILI NİHAİ KARARI SONRASINDA GELİŞEN SÜREÇ

CNR'nin, 4054 sayılı Kanun'un 6. maddesi kapsamında rekabeti ihlal ettiği iddiası üzerine yürütülen soruşturma 19.9.2007 tarih ve 07-74/896-333 sayılı nihai karar ile sonuçlandırılmıştır. Hâkim durumda bulunan CNR'nin bu hâkimiyetini kötüye kullandığına dair yeterli delil elde edilemediğinden şikâyetin reddine karar verilmiştir.

Karar'da rekabet ihlali tespit edilmemişse de, hâkim durumdaki CNR için bu karardan sonraki davranışlarında dikkate alması için bir görüş yazısı yazılması kararlaştırılmıştır. Buna göre, ilgili pazarda hâkim durumda olduğu anlaşılan CNR'nin bu faaliyet alanına başka bir teşebbüsün girmesine doğrudan ya da dolaylı olarak engel olunmasını ya da rakiplerin piyasadaki faaliyetlerinin zorlaştırılmasını amaçlayan eylemlerden kaçınması ve bu faaliyet alanındaki alıcılara aynı ve eşit hak, yükümlülük ve edimler için farklı şartlar ileri sürerek, doğrudan veya dolaylı olarak ayrımcılık yapmaması yönünde görüş yazısı gönderilmesine karar verilmiştir. İlgili yazı CNR'ye 27.11.2007 tarihinde tebliğ edilmiştir.

Rekabet Kurulu'nun yukarıda yer verilen soruşturma nihai kararını almasının ardından NTSR ve CNR arasında, NTSR'ye 2008-2009 fuar dönemi için kira sözleşmesi teklifi yapılması konusunda değişik zamanlarda noter ihtarnameleri aracılığıyla yazışmalar olmuş, bunlar gerek NTSR'nin şikâyetlerinin ekinde gerekse de CNR'ye gönderilen 3.4.2008 tarih ve 1146 sayılı Bilgi İsteme Yazısına cevaben Kurumumuza 12.5.2008 tarih 2927 sayı ile gönderilmiştir.

NTSR, Rekabet Kurulu'nun nihai kararını almasından kısa süre sonra Beşiktaş 1. Noterliği'nden 5.10.2007 tarih 77075 yevmiye numaralı ihtarname ile Uluslararası İstanbul Boat Show fuarını düzenlemek üzere CNR'den kira sözleşmesi teklifini istemiştir. İhtarnamede NTSR vekili, CNR'nin Rekabet Kurulu'nun 19.9.2007 tarih 07-74/896-333 sayılı kararının 20.9.2007 tarihinde taraflara tefhim edildiğini belirtmekte ve ihtarname tarihinden itibaren 7 gün içinde sözleşme teklifinde bulunulmasını istemektedir.

CNR'nin bu ihtarnameye cevap verdiği, Beyoğlu 22. Noterliği kanalıyla gönderilen 23.10.2007 tarih ve 25393 yevmiye numaralı ihtarnamede ise CNR'nin Rekabet Kurulu'nun gerekçeli kararı henüz oluşturulmadığı için talebe olumlu yanıt veremediği fakat gerekçeli kararın yazılmasının ardından gereğinin yapılacağı bildirilmiştir.

NTSR tarafından gerekçeli kararın tebliğ edilmesi beklenmiş ve 7.12.2007 tarihinde taraflara gerekçeli kararın tebliğini takiben NTSR, CNR'ye ikinci defa ihtarname göndermiştir. 11.12.2007 tarihinde 96840 yevmiye numarası ile Beşiktaş 1. Noterliği'nden gönderilen ihtarnamede NTSR CNR'den fuar alanı tahsis edilmesini istemiştir. İhtarnamede yer alan ifadelerle göre NTSR, CNR ile "1993 yılından beri süre gelen ticari ilişkisi kapsamında 28. Uluslar arası İstanbul Boat Show Fuarı'na ait 2008 Aralık (Christmas tatili öncesindeki tarihler ve Kurban Bayramı 8-11 Aralık dışındaki tarihler) ve 2009 Şubat ayının sonuna kadar olan dönemde 1, 2 ve 4 nolu

salonlar için kira sözleşme teklifi göndermesini” istemektedir. İhtarname’de CNR’nin hâkim durumda olduğunun Rekabet Kurulu kararı ile tespit edildiği hatırlatılmış, taraflara gerekçeli kararın tebliğ edildiği belirtilmiş ve Rekabet Kurulu kararı kapsamında kira sözleşmesi teklifi gönderilmemesi halinde doğabilecek zararlar konusunda CNR uyarılmıştır.

CNR, NTSR’nin 11.12.2007 tarihli ihtarnamesine, 28.12.2007 tarihinde İstanbul 8. Noterliği’nden gönderdiği 20975 sayılı ihtarname ile cevap vermiştir. Burada *“2008 Aralık ayı ile 2009 Şubat ayı sonuna kadar kiralamak istediğiniz 1, 2 ve 4 numaralı salonlar dolu olduğundan kiralama ile ilgili fiyat teklifi vermemizin mümkün olmadığı, başka tarihler bildirdiğiniz takdirde fiyat teklifi verilebileceği cevaben bildirilir.”* denmiştir.

NTSR, CNR’nin son ihtarnamesinden bahsetmeden Kurum kayıtlarına 11.1.2008 tarih ve 247 sayı ile giren dilekçesinde, CNR’nin Rekabet Kurulu kararına rağmen NTSR’nin fuar alanı kiralamaya yönelik girişimlerine cevap vermediğini ve bu şekilde Kurul kararını ihlal ettiğini öne sürerek inceleme yapılmasını istemiştir. Bunun üzerine Rekabet Kurulu’nun 14.2.2008 tarih 08-15/155-M sayılı kararında, CNR’ye alan kiralama taleplerini ayrımcılık yapmaksızın karşılaması gerektiği yönünde bir defa daha görüş yazısı gönderilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmış ve CNR’ye ikinci defa uyarı yazısı gönderilmiştir.

CNR anılan ikinci görüş yazısını 22.2.2008 tarihinde, 14.2.2008 tarih ve 08-15/155-M sayılı gerekçeli Kurul kararını ise 21.3.2008 tarihinde tebellüğ etmiş ve ardından taraflar arasında bir defa daha ihtarname trafiği yaşanmıştır.

NTSR, Beykoz 1. Noterliği’nden 24.3.2008 tarihinde 11833 yevmiye numarası ile gönderdiği ihtarnamede Kurul kararlarını hatırlatarak CNR’den bir kez daha kira teklifi göndermesini istemiştir. CNR bu ihtarnameye Beyoğlu 22. Noterliği aracılığıyla gönderdiği 2.4.2008 tarih ve 08708 sayılı ihtarname ile cevap vermiştir. Cevapta *“... ihtarnamede gerçekleştirilmek istenen Uluslararası İstanbul Boat Show için fuar süresi, fuara hazırlık ve fuarın boşaltılmasını kapsayan zaman aralığı belli değildir, bu hususların belli olmaması nedeniyle de kiralama ile ilgili fiyat teklifi vermemiz mümkün değildir. İşbu nedenlerle fuar süresinin, fuara hazırlık ve fuarın boşaltılmasını kapsayan zaman aralığının yazı ile bildirilmesi halinde kiralanmak istenen 1, 2 ve 4 nolu salonlar için kiralama ile ilgili fiyat teklifi verilebileceği ve kira sözleşme teklifinin gönderileceği cevaben bildirilir.”* denmiştir.

NTSR’nin fuar süresi ile ilgili ayrıntılı bilgiler verdiği ihtarnamesi ise 11.4.2008 tarihinde, 14916 yevmiye numarası ile Beykoz 1. Noterliği’nden gönderilmiştir. Burada 9–24 Şubat ve 16 Şubat–3 Mart olmak üzere iki tarih aralığından birinde fuar düzenlenmek istendiği belirtilerek CNR’nin bu talebi karşılamaması halinde Kurumumuza şikâyette bulunulacağı ifade edilmiştir.

Son olarak CNR’nin 21.4.2008 tarih ve 10357 sayılı ihtarnamesi ile NTSR’nin belirttiği tarihlerde 1,2 ve 4. salonların başka şirketlere kiralandığından dolu olduğu, NTSR’nin başka tarih aralıkları bildirmesi halinde talebinin değerlendirileceği ifade edilmiştir.

Bu ihtarnamelemler üzerine NTSR, Öneri araştırma açılması ile sonuçlanan Kurum kayıtlarına 21.4.2008 tarih ve 2521 sayı; 28.4.2008 tarih ve 2643 sayı ile giren

şikâyet dilekçelerini kaleme alarak CNR hakkında soruşturma açılmasını talep etmiştir.

Taraflar arasında yukarıda özetlenen yazışmaların yapıldığı süreçte Rekabet Kurumu'nun ikinci uyarı yazısı 21.2.2008 tarihinde CNR'ye tebliğ edilmiştir. CNR vekili tarafından bu karara karşı savunma mahiyetinde kaleme alınan ve Kurum kayıtlarına 14.3.2008 tarihinde, 1608 sayı ile giren yazıda, NTSR'nin taleplerine ihtarname ile cevap verdikleri, fuar düzenlemek isteyen teşebbüslere olanakları doğrultusunda yer tahsis ettikleri, NTSR'nin kötü niyetle hareket ettiği ifade edilmiştir. Bunun üzerine CNR'nin iddialarının doğruluğunu araştırmak amacıyla CNR'ye 3.4.2008 tarihinde bir Bilgi İsteme Yazısı gönderilmiştir. CNR'den NTSR'ye 2008 Aralık ve 2009 Şubat ayının sonuna kadar olan dönemde dolu olduğu bildirilen 1, 2 ve 4 no'lu salonların hangi fuarlara tahsis edildiği ve bu fuarlar için düzenlenen kira sözleşmelerinin birer örneği ile NTSR'nin 11.12.2007 tarihli ihtarnamesine cevaben gönderilen 20975 yevmiye numaralı ve 28.12.2007 tarihli ihtarnamenin örneği istenmiştir. CNR'nin istenen belgeleri gönderdiği yazısı ve ekleri Kurumumuza 12.5.2008 tarih ve 2927 sayı ile intikal etmiştir. Ayrıca CNR vekili bazı ek belgeleri de 21.5.2008 tarih ve 3161 sayı ile Kurum kayıtlarına giren faks mesajı ile yollamıştır.

Bu süreçte NTSR, CNR'nin salonlarında alan kiralayamaması üzerine 12-28 Şubat 2007 tarihinde İstanbul Dünya Ticaret Merkezi (İDTM)'nin 9, 10 ve 11. salonlarında düzenlediği fuarın ardından 3-17 Aralık 2007 tarihinde bu mekânda ikinci defa fuar düzenlemiştir. NTSR yetkilisinin ifadesine göre İDTM'de ikinci defa düzenlenen fuarda tekne ekipmanı sergileyecek katılımcılar salonların darlığı nedeniyle fuara katılmaya ikna edilememiş, bu nedenle sadece ..... adet katılımcının teknelerini sergilediği daha küçük çaplı bir fuar düzenlenebilmiştir. Bunun üzerine NTSR, İDTM salonlarında bu fuarı başarılı bir şekilde devam ettirmesine fiziki imkân bulunmadığı gerekçesiyle, İDTM ile 2009 yılı için sözleşme yapmamış, bunun yerine Pendik Marina'da fuar düzenleme projesini geliştirmiştir. Buna göre NTSR, henüz inşa halinde olan Pendik Marina'da 22-27 Ekim 2008 tarihleri arasında fuar düzenleyeceğini internet sitesi aracılığı ile ilan etmiştir. Ancak NTSR, bu duyurusuna rağmen ana fuar takvimine girebilmek için bir başvuruda bulunmamış ve bahsedilen fuarı gerçekleştirememiştir.

CNR ise NTSR ile aralarında yaşanan anlaşmazlığın üzerinden geçen sürede Avrasya Boat Show fuarını üçüncü defa 13-22 Şubat 2009 tarihleri arasında CNR tarafından işletilen salonların tamamında gerçekleştirmiştir.

I.2. TARAFLARA İLİŞKİN BİLGİLER

I.2.1. Şikayetçi: NTSR Uluslararası Fuar ve Gösteri Hizmetleri Ltd. Şti.

NTSR 1999 yılında kurulmasına rağmen, şirketin temelleri 1980 yılında Nuri TİĞLİOĞLU tarafından atılmıştır. NTSR 1999 yılında Avrupa'nın ve dünyanın sayılı fuarcılık kuruluşlarından biri olan RAI Group - Hollanda ile ortaklık kurmuştur.

NTSR'nin ortaklık yapısı ve yönetim kuruluna ilişkin bilgiye aşağıda yer verilmektedir:

Tablo-1: NTSR Ortaklık Yapısı

.....Ticari Sır.....

Şirketin düzenlediği organizasyonlar arasında; sera ve tarım ekipmanları, aydınlatma, kart teknolojileri, denizcilik, yatçılık ve su sporları fuarları bulunmaktadır. Ancak, şirketin marka bilinirliği en yüksek fuarı, 28 yıldır aralıksız sürdürdüğü ve ilk kez 1980 yılında Nuri TİĞLİOĞLU tarafından düzenlenen Uluslararası İstanbul Boat Show Fuarıdır.

NTSR Uluslararası Fuar ve Kongre Organizasyonları tarafından düzenlenen yurtiçi fuarlar şunlardır:

- Boat Show Uluslararası Yatçılık ve Su Sporları Fuarı,
- Growtech Uluslararası Sera, Tarım Ekipmanları ve Çiçek Fuarı,
- Intertraffic Uluslararası Trafik, Ulaşım Altyapısı, Bakım İşletme Projelendirme İhtisas Fuarı,
- Interlight Uluslararası Aydınlatma, Tesisat ve Bina Otomasyonu Fuarı,
- Cardist Kart Teknolojileri Fuarı,
- Exposhipping Uluslararası Denizcilik Fuarı.

NTSR ayrıca, bazı uluslararası fuarlara Türk firmaların katılımını da organize etmektedir.

I.2.2. Hakkında Soruşturma Yürütülen: CNR Uluslararası Fuarçılık ve Ticaret A.Ş. (CNR)

Atatürk Hava Limanı Karşısı, Yeşilköy, İstanbul adresinde mukim CNR, 1985 yılında fuar organizatörlüğü yapmak üzere kurulan CNR Holding bünyesinde yer alan 9 şirketten biri olarak fuarçılık alanında hizmet veren bir teşebbüstür.

CNR, mülkiyeti İDTM'ye ait olan fuar alanlarını 1993 tarihinden beri işletmektedir. CNR İDTM'den kiraladığı fuar alanında ağırlıklı olarak kendisi fuar düzenlemekte, ayrıca bu alanı fuar organizatörlerine de kiraya vermek suretiyle işletmektedir.
.....Ticari Sır.....

CNR grubu hem fuar alanı işletmekte, hem fuar düzenlemekte hem de bu fuarlara güvenlik, stant kurma, ikram vs. hizmetleri sunmaktadır. Bu nedenle CNR ile aynı grupta olan şirketler hakkında bilgi verilmesi faydalı görülmektedir.

CNR'nin ortaklık yapısına ilişkin bilgiye aşağıda yer verilmektedir.

Tablo-2: CNR Uluslararası Fuarçılık A.Ş Ortaklık Yapısı

.....Ticari Sır.....

I.3. İLGİLİ PAZAR

I.3.1. İlgili Mevzuat

Ülkemizde fuarlar Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) tarafından yayınlanan ve yurt içinde fuar düzenlenmesine dair usul ve esasları düzenleyen mevzuata uygun olarak düzenlenmektedir. Yurt dışında fuar organizasyonu konusundaki

düzenlemeler ise Dış Ticaret Müsteşarlığı bünyesindeki Fuar Daire Başkanlığı'nca yürütülmektedir.

TOBB'un 158 sayılı kararı uyarınca 11.10.2005 tarihinde yürürlüğe giren "Yurt İçinde Fuar Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar" (Usul ve Esaslar) başlıklı düzenlemesinde TOBB Yönetim Kurulunun 27.2.2007 tarih ve 242 sayılı Kararına istinaden bazı değişiklikler yapılarak düzenlemenin en güncel hali 30.3.2007 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yapılan son değişiklikle tüketici fuarlarının tanımı bu düzenlemeden çıkarılmış ve fuar türleri genel fuarlar ile ihtisas fuarları olmak üzere iki gruba ayrılmıştır. Tanımların yer aldığı 5. madde metnine göre:

"a) Genel fuar; belirli bir sektörü veya ürün grubunu esas almadan, çeşitli mal ve hizmetlerin birlikte sergilendiği ve bunların ticari tanıtımının yapıldığı, içinde sosyal ve kültürel etkinliklerin de bulunabileceği, en az elli katılımcının yer aldığı, süresi on beş günü geçmeyen etkinliklerdir.

b) İhtisas fuarı; belirli bir ürün veya hizmet grubu ya da sektörle doğrudan ilgili ve sektöre yönelik mal ve hizmet üreten katılımcıların, teknolojik ve uygulamalı bilgi alışverişinin artırılması ve ticari işbirliğine yönelik bilgi değişimi ortamının yaratılması ile ihtiyaç duyulan ürün siparişlerinin verilmesini amaçlayan, en az yirmi katılımcının yer aldığı, süresi on günü geçmeyen etkinliklerdir."

Usul ve Esaslar'ın 6. maddesine göre uluslararası fuarın niteliği ise şu şekilde belirlenmektedir: "Bir fuarın uluslararası nitelikte olması ve 'uluslararası' unvanının kullanılabilmesi için, fuarın aynı düzenleyici tarafından, aynı isim ve konuda son yedi yıl içerisinde en az üç defa düzenlenmiş olması; ayrıca doğrudan veya dolaylı (temsilcileri kanalıyla) yabancı katılımcı sayısının tüm katılımcı toplamı içerisinde en az yüzde on beşe ulaşması veya yabancı katılımcıya tahsis edilen net metrekare stand alanı büyüklüğünün toplamın en az yüzde onuna ulaşmış olması veya yabancı ziyaretçi sayısının toplam ziyaretçi sayısı içerisinde en az yüzde iki buçuğu bulması gerekmektedir."

Fuar düzenleyebilmek için TOBB tarafından verilen fuar düzenleme yetki belgesine sahip olmak gerekmektedir. Yetki belgesi başvurusu yapan ve anonim veya limited şirket şeklinde kurulmuş olan firmalarda aranacak şartlar mevzuatın 8. maddesinde;

"a) Ana sözleşmelerinde münhasıran fuarcılık faaliyetinin ve bu faaliyetin tanıtımı amacıyla her türlü yayıncılık, reklamcılık ve organizasyon işleriyle, fuar konusuyla ilgili olması kaydıyla kongre, seminer, sempozyum ve benzeri faaliyetlerde bulunacaklarının belirtildiği, bu faaliyetler dışında kalan iş konuları ana sözleşmelerinde yer almayan,

b) En az iki yüz elli bin Yeni Türk Lirası (YTL) ödenmiş sermayeye sahip bulunan ve bu sermayeyi özvarlığı içinde koruyan,"

olarak sayılmıştır.

Fuar düzenlemek isteyen firmaların, fuarın düzenleneceği yıldan bir önceki yılın ağustos ayının ilk gününe kadar, yetki belgesi fotokopisi ve mevzuatta belirtilmiş belgelerle fuarı düzenleyecekleri yerdeki TOBB'a bağlı oda veya borsaya fuar

düzenlemek ve fuar takviminde yer almak için başvuru yapmaları gerekmektedir. 1 Ağustos tarihinden sonra yapılan başvurular ana fuar takvimine eklenmez. Ana fuar takvimi, ilgili yıldan bir önceki yılın Eylül ayının 15. gününde Türkiye Ticaret Sicili Gazetesinde ve TOBB'un internet sitesinde yayımlanır.

Ana fuar takvimine girememiş firmaların yapacağı fuar takvimine ekleme başvurusu, ilgili yılın ana fuar takviminin yayımlanmasından (15 Eylül tarihinden) sonra, fuarın başlangıç tarihinden en geç iki ay öncesine kadar fuarın düzenleneceği yerdeki oda veya borsaya yapılır. Fuarın başlangıç tarihine iki aydan daha az süre kala fuar takvimine ekleme başvurusu yapılamaz.

Ana fuar takviminde yer almış bir fuarın başlangıç tarihinden bir ay öncesine ya da bitiş tarihinin bir ay sonrasına gelecek şekilde, aynı il sınırları içerisinde aynı ya da benzer isim veya konuda fuar takvimine ekleme başvurusu yapılamaz. Bu şekildeki başvurular TOBB tarafından reddedilir.

I.3.2. Fuarçılık Sektörü Hakkında Bilgi

Ticaret fuarları, üreticileri, dağıtıcıları ve ithalatçıları bir araya getirmesiyle hem ilgili sektör hem de o sektörün müşterileri için yararlı olmaktadır. Üreticilerin ürünlerini etkin bir şekilde pazarlayabilmeleri için bir fırsat olan ticari fuarlar, bu anlamda özellikle reklâm ve tanıtım olanakları sınırlı olan küçük ve orta ölçekli firmalar için büyük öneme sahiptir. Müşteriler için de aynı anda birçok ürünü görebilme ve bilgi edinme açısından iyi bir fırsattır. Özellikle ihtisas fuarlarına ekonominin aynası gözü ile bakılmaktadır. Hatta başarılı fuarlar, ülkelerinin ihracattaki başarılarının da en büyük nedenlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Avrupa'da fuarlar ve sergiler, iş dünyası için çok önemli olan bir hizmet sektörü olarak görülmektedir.

Bir hizmet sektörü olan fuar organizasyonunda fuar alanı işletmeciliği, fuar organizatörlüğü ve katılımcı firmalar olmak üzere başlıca üç taraf söz konusudur. Katılımcı firmalar ile onların müşterilerini aynı platformda bir araya getiren fuar organizatörlüğünün bu anlamda çift taraflı pazar olduğu belirtilmelidir. Anahtar konumunda olan fuar organizatörü, organizasyona konu fuarı düzenlemek için uygun nitelikte yere sahip olan fuar alanı işletmecisinden mekânı kiralamak suretiyle, fuarda ürünlerini sergilemek isteyen firmalarla fuara katılım için sözleşmeler imzalamaktadır.

Fuar alanı işletmeciliği açısından ise önemli olan, şehirler bazında olduğu kadar ülke düzeyinde de, ekonominin hareketlenmesi ve büyümesi için fırsatlar yaratan büyük çaptaki fuarların yapılabileceği alanların bulunmasıdır. Özellikle de makine, otomobil gibi sergilenecek ürünlerin hacmen büyük olması durumunda fuarı organize edebilmek için, gerek büyüklük gerekse donanım bakımından elverişli alan sayısı sınırlı kalmaktadır. Bu nedenle boyut ve kapsamlarına bağlı olarak alt ve üst yapı gereksinimleri nedeniyle çok sayıda katılımcı firmanın yer aldığı fuarlar sadece belirli merkezlerde yapılabilmektedir.

Sanayi ve ticaretin gelişmesi, büyük otellerin varlığı, havaalanları ve üniversitelerin bulunması gibi nedenlerden dolayı fuarlar ağırlıklı olarak İstanbul'da düzenlenmektedir. Bu nedenle önemli fuar alanlarının çoğunluğu da İstanbul'dadır. Bunlardan başlıcaları İstanbul Fuar Merkezi ve TÜYAP olup aşağıda bu mekânlar tanıtılmaktadır.

i. İstanbul Fuar Merkezi

İstanbul Fuar Merkezi (İFM) olarak adlandırılan alan, İstanbul Atatürk Uluslararası Havalimanı karşısında, 500 dönüm arazi üzerinde kurulu İDTM'de yer almaktadır. 100.000 m²'lik bir alana yayılmış olan mülkiyeti İDTM 'ye ait 10 adet kapalı fuar salonu ve 30.000 m² açık sergi alanı ile İFM Türkiye'nin uluslararası standartlardaki en büyük fuar alanıdır. Fuar salonları 28.000 m²'lik açık alan ile çevrilidir ve daha sonraki yıllardaki büyüme düşünülerek kuzeye doğru genişleme alanı bırakılmıştır. İDTM'nin birbirleri ile içten bağlantısı bulunan, 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8 numaraları fuar salonları 1993 yılından beri CNR tarafından kira karşılığı işletilmektedir. İFM'nin 9. ve 10. salonlarını ise halen İDTM işletmeye devam etmektedir.

İFM'nin İDTM tarafından işletilen salonlarının özellikleri şu şekildedir:

Tablo-3: İDTM'nin salonları

Salonlar	Alan (m ²)	Yükseklik (m)
Hall 9	6.000	9
Hall 10	6.000	9

Yukarıda değinildiği gibi İFM'de yer alan salonlardan 8 tanesi 1993 yılından bu yana CNR tarafından işletilmektedir. Aşağıdaki tabloda bu alanlara ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Tablo-4: CNR tarafından işletilen salonlar

Salonlar	Alan (m ²)	Yükseklik (m)
Hall 1	11.878	14
Hall 2	9.925	10,80
Hall 3	10.925	9
Hall 4	10.577	10,80
Hall 5	9.703	10,80
Hall 6	8.229	10,80
Hall 7	8.323	10,80
Hall 8	6.607	10,80
TOPLAM	76.167	-

İstanbul'un en stratejik yerlerinden birine yapılmış olan İFM'ye ulaşım, havaalanının hemen karşısında bulunması, E-5 ve TEM yoluyla ulaşılabilmesi ve metro gibi diğer ulaşım araçlarının da kullanılabilir olması gibi nedenlerle son derece kolaydır.

ii. TÜYAP Fuar ve Kongre Merkezi: 60.000 m² kapalı ve 60.000 m² açık fuar alanı ile Türkiye'de özel sektörün sahip olduğu en büyük fuar merkezidir. Toplam 120.000 m² lik bir alana kurulu olan merkez, 4.500 araçlık otopark alanına sahiptir.

I.3.3. İlgili Ürün Pazarı

19.9.2007 tarih ve 07-74/896-333 sayılı Kurul kararında benimsenen ilgili ürün pazarı olan “yatçılık ve su sporları fuarının düzenlenmesine uygun fuar alanları işletmeciliği pazarı” bu soruşturma bakımından da geçerliliğini korumaktadır.

I.3.4.İlgili Coğrafi Pazar

19.9.2007 tarih ve 07-74/896-333 sayılı Kurul kararına paralel olarak; Antalya, İzmir ve Bodrum’da düzenlenen yatçılık ve su sporları fuarları gerek fuarın zamanlaması, gerekse fuarların katılımcıları ve ziyaretçileri bakımından, İstanbul’da düzenlenen fuarlara ikame olmadığından ilgili coğrafi pazar “İstanbul” olarak belirlenmiştir.

I.4. YAPILAN TESPİTLER VE DELİLLER

I.4.1. CNR’de Elde Edilen Belgeler

22.7.2008 ve 29.7.2008 tarihlerinde CNR’nin İFM’de bulunan merkezinde iki defa yerinde incelemede bulunulmuştur. CNR İcra Kurulu Başkanı (CEO) Fatih TANVERDİ’nin bilgisayarında yapılan incelemede elde edilen ve CNR’nin daha önceki soruşturma sürecinde ve önaraştırma döneminde avukatlığını yapan Gökçen Hukuk Bürosu ile e-posta aracılığı ile yapılan yazışmalar aşağıda aynen aktarılmaktadır:

.....Ticari Sır.....

I.4.2. Ares Fuarçılık Ltd. Şti.’den (Ares Fuarçılık) Elde Edilen Belgeler

Raportörlerce Ares Fuarçılık ile yapılan görüşmede CNR’ye gönderilen rezervasyon faks metni istenmiş ve bir örneği alınmıştır. Söz konusu faks metni incelendiğinde CNR’den Kurumumuza gönderilen faks metni ile bazı farklılıklar taşıdığı görülmüştür. Bunun yanında CNR’de yapılan yerinde incelemede anılan faks mesajının Microsoft Word dokümanı olarak elektronik ortamda CNR’ye ait bir bilgisayarda bulunması bu rezervasyonun geçmiş tarihli olarak sonradan düzenlendiğini göstermiştir. CNR’den elde edilen Microsoft Word dokümanının oluşturma tarihinin bu faksın Kurumumuza gönderilmesinden yalnızca birkaç gün önceye denk gelen 16.5.2008 tarihi olması bu tespiti güçlendirmiştir.

I.5. YAPILAN GÖRÜŞMELER

I.5.1. CNR ile Yapılan Görüşme

Önaraştırma safhasında gerçekleştirilen yerinde incelemede raportörlerce CNR İcra Kurulu Başkanı’nın bilgisayarından elde edilen ve Gökçen Hukuk Bürosunda çalışan Av. Duygu GÜÇLÜ tarafından CNR’ye yollanan e-posta mesajında yer alan ifadelerle ilgili olarak ..... aşağıdaki açıklamaları yapmıştır:

“Söz konusu ifadeler hukuk büromuzda mevcut bulunmayan sözleşme örneklerinin CNR tarafından tarafımıza iletilmesi ile ilgilidir. Kaldı ki fuar

takvimleri TOBB kayıtlarında mevcut olduğundan bu sözleşmelerin önceki tarihlerde imzalanmış olduğu hususunda tereddüt yoktur. İşbu sözleşmeler Rekabet Kurumu'na 9.5.2008 tarihli dilekçemiz ekinde sunulmuştur."

Şirket avukatı .....'in, NTSR'nin CNR'den yat fuar alanı talebi ile ilgili olarak taleplerinin karşılanmadığına dair iddialarına ilişkin cevapları aşağıdaki şekildedir:

"Rekabet Kurumu'na göndermiş olduğumuz ihtarname ve cevap örneklerinde açıkça görüleceği üzere asla taleplerine red cevabı verilmemiştir. Kendilerine fuar alanlarımızın dolu olduğu tarihler bildirilmiş ve bu tarihler dışındaki tarihlerde kendilerine fuar alanı tahsis edilebileceği hususu iletilmiştir. Size en son gönderdiğimiz yazışmalardan sonra NTSR'den tarafımıza yeni bir fuar alanı talebi gelmemiştir."

I.5.2. Şikayetçi ile (NTSR) Yapılan Görüşme

16.7.2008 günü Pendik Yat Limanı'nda NTSR Boat Show Proje Müdürü ile yapılan görüşmede; NTSR'nin uzun yıllardan beri boat show düzenlemekte olduğu, bu sene 28. İstanbul Boat Show'u düzenleyeceği, CNR ile yapılan anlaşmanın devam etmemesi üzerine 2007 yılında İDTM fuar alanında fuar düzenlendiği ancak yeterli sahanın bulunmaması sebebiyle hem firmanın hem de katılımcıların bu organizasyondan memnun kalmadığı ve 2008 yılı için anlaşma yapılmadığı belirtilmiştir. İDTM'de yapılan 2007 Aralık'taki son fuarda sadece tekne sergilenemediği, ekipman sergilenemediği ayrıca katılımcı sayısının .....'e düştüğü ve bu nedenle yeni bir fuar alanı arayışına girdikleri, öncelikle Ataköy Marina ile görüşüldüğü ancak o mekanın doluluğu nedeniyle uygun olmadığına ulaşıldığı dile getirilerek Marintürk Pendik Marina'nın yeni alternatif fuar alanı olduğu ifade edilmiştir. Firmanın 2008 yılından itibaren Ekim ayında fuar düzenlemek üzere Pendik Yat Limanı ile 10 yıllık bir sözleşme imzaladığı, limanda inşaatın henüz bitmemekle beraber önümüzdeki Ekim ayına hazır hale getirilmeye çalışıldığı belirtilmiştir.

Yapılan görüşmede, deniz fuarlarının kara fuarlarından farklı bir konsept olup katılımcıların denizde fuar yapılırsa dahi kara fuarını da talep ettikleri, teknelerin karada daha iyi incelenme imkanının bulunması ve kapalı sahanın güvenlik açısından daha korunaklı olmasının kara fuarlarını daha avantajlı hale getirdiği ifade edilmiştir.

Yetkili tarafından ayrıca, CNR ile olan iş ilişkisinin sadece noter ihbarnameleri kanalıyla yürümekte olduğu, CNR'nin Şubat ayında fuar düzenlemesi nedeniyle bu ayda kendilerine alan tahsisi yapmadığı, diğer aylarda ise düzenlenecek fuarın hem uluslararası fuarlarla çakışması hem de Pendik Limanında yapılması düşünülen fuar tarihi ile çok yakın tarihe denk gelmesinin, bu tarihleri de olanaksız hale getirdiği, Türkiye'de yakın tarihlerde 3 adet fuar yapılmasının sektörün kaldırabileceği bir durum olmayıp ticari açıdan da makul olmadığı, bir diğer deyişle CNR'nin Şubatta kara fuarı yaptığı müddetçe NTSR'nin kara fuarı yaparak sektörü bölmeyi düşünmediği ve bu koşullar altında Pendik Marina'daki fuar projesini canlandırmayı tercih edecekleri belirtilmiştir.

Yetkili tarafından son olarak, Pendik Limanında düzenlenecek olan fuara 300 yat alabilecek kapasitede bir alan tahsis edildiği, kara sahasında da 4.000 m2 lik bir

alanın fuar katılımcılarına tahsis edileceği, ayrıca limanda (ortalama 80 yat kapasiteli) 18.000 m² lik çekek alanının bulunduğu, ancak hâlihazırda bu alanın fuar için tahsis edilmesine dair herhangi bir anlaşmanın bulunmadığı ifade edilmiştir.

I.5.3. EFEM Uluslararası Fuar Organizasyon Hizm. Ltd. Şti (Efem Fuarcılık) ile Yapılan Görüşme

23.7.2008 tarihinde Efem Fuarcılık Ortağı ve Genel Müdürü ile yapılan görüşmede; EFEM Fuarcılık'ın 18 seneden beri anne-bebek ürünleri konulu fuar düzenlediği, şirketin en önemli faaliyetinin anne-bebek fuarı olduğu, ayrıca bu yıldan itibaren İDTM'nin 11. Salonunda doğa sporları konulu bir başka fuar daha düzenlemeye hazırlandıkları, anne-bebek fuarının 2004 yılından beri CNR'nin salonlarında düzenlendiği, fuarın CNR'ye taşınmasının fuarı iki-üç misline çıkardığı, başta riskli olan bu durumun sektörün de büyümesi nedeniyle fuarı geliştirdiği ve olumlu bir aşama kaydettiği belirtilmiştir. Anne-bebek ürünleri fuarının her yıl Şubat sonu Mart başında düzenlendiği, bu tarihin sektörün iş bağlantılarını kurduğu, siparişleri aldığı tarih olduğu için geleneksel hale geldiği ve değiştirilmesinin olumsuz olacağı ve fuarın başarısını olumsuz etkileyeceği ifade edilmiştir.

CNR ile olan kira sözleşmelerini 2006 yılında 3 yıllık bir süre için kurduklarını, sözleşmede fuarın Şubat sonu ve Mart'ın ilk haftası yapılmasının kararlaştırıldığı, ancak her yıl için fuar tarihini ayrıca Alan Tahsis Belgesinde belirttikleri, o tarihte CNR'nin kendilerinden başka firmalarla da uzun dönemli hatta 5 yıla kadar uzayan sözleşmeler kurduğunu duydukları, uzun dönemli sözleşme kurulmasının ve pazarlık yapılması neticesinde bir miktar indirim elde ettikleri, borçlarını uzun vadede ödeme imkânı elde ettikleri, ayrıca CNR'nin kendilerine bir miktar tolerans tanımada risk alarak fuarın büyük bir salona taşınmasının da etkili olduğu, zira o dönemde fuarın 1800 m²'den 5000 m²'ye varan alanlara taşındığı belirtilmiştir.

Yapılan görüşmede fuar alanı değişikliğinin daha büyük ve daha avantajlı bir fuar alanına taşınmadığı müddetçe fuar başarısını olumsuz etkilediği, tarih değişikliğinin ise sektöre bağlı olduğu, eğer sektör için fuarın yapılmasının kritik bir dönemi varsa bu dönemin değiştirilmemesi gerektiği belirtilerek, fuarın sürekliliğinin, tarih-yer istikrarının ve her sene düzenlenmesinin de fuarın başarılı olmasında önemli bir rolü bulunduğu ifade edilmiştir.

I.5.4. Ares Fuarcılık ile Yapılan Görüşme

Ares Fuarcılık Ortağı ve Genel Müdürü ile 24.7.2008 tarihinde yapılan görüşmede; Ares Fuarcılık'ın temel olarak dört ana fuar düzenlediği, bunların motosiklet fuarı (Motoshow), Ekmek makineleri (Ibatech), Fotoğraf ve Dijital Görüntüleme Makineleri ile Paslanmaz Çelik (Stainless Steel) fuarları olduğu, motoshow fuarının her yıl Mart ayının üçüncü haftasında, ekmek makineleri ile paslanmaz çelik fuarlarının ise iki yılda bir Nisan ayının ortasında yapıldığı, ekmek makineleri ve paslanmaz çelik fuarının yapılmadığı sene ise fotoğraf makineleri fuarının düzenlendiği, bu yıldan itibaren buzdolapları konulu yeni bir fuar düzenlemeye hazırlandıkları, bu fuarın tarihinin Şubat ayının ortası (12-14 Şubat) olarak belirlendiği ve İTO'ya fuar takvimine girebilmek için başvuruda bulunulduğu ifade edilmiştir.

Yapılan görüşmede, düzenlenen fuarlarda fuar alanı olarak önceleri İDTM'nin 9-10. salonlarının kullanıldığı, ancak 2008 yılından itibaren CNR'nin 1-2 ve 3. salonlarının kullanılmaya başlandığı, CNR ile olan kira sözleşmesini 4 Temmuz 2007 tarihinde yaptıkları, CNR'ye geçilmesinin sebebinin fuarların büyümesi ve daha büyük salonlara geçme ihtiyacından kaynaklandığı belirtilmiştir. Buzdolabı fuarı için hazırlıklara Kasım-Aralık aylarında başlandığı ve 15-18 Ocak 2009 tarihi için CNR'den alan rezerve ettirildiği, ancak 2008 Temmuz ayı başında bu rezervasyonun iptal edildiği, CNR'ye rezervasyon talebinin Kasım 2007'de olduğu, iptal edilmesinin nedeninin, CNR'den kiralanması düşünülen 1-2 ve 3. salonların yaklaşık 15.000 m² olmasına rağmen fuarın bu büyüklüğe ulaşamaması olduğu, İDTM'nin salonlarının brüt 10.000 m² olduğu ve fuarın ancak 5.000 m² civarında bir alanı doldurabilecek kapasiteye erişebileceği ifade edilmiştir.

II.5.5. Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB) Fuarlar Müdürü ile Yapılan Görüşme

25.7.2008 günü, TOBB Fuarlar Müdürü ile yapılan görüşmede; TOBB Fuarlar Müdürlüğü'nün Türkiye genelinde fuar düzenlemek isteyen firmalara gerekli izinleri veren birim olduğu, fuar organizasyonuna ilişkin düzenlemelerin TOBB tarafından yayımlanan *Yurt İçinde Fuar Düzenlenmesine Dair Usul ve Esaslar* çerçevesinde yürütüldüğü, bu kapsamda fuar organizasyon firmalarının yapacakları fuarları bir önceki yıl Ağustos ayı başına kadar buldukları ildeki TOBB'a bağlı odalara ve borsalara bildirdikleri ve bu birimlerin gerekli incelemeyi yaptıktan sonra Ağustos ayı sonuna kadar kendi birimlerine ilettikleri, daha sonra 15 Eylül tarihinde ana fuar takviminin yayımlandığı, Ağustos ayına kadar bildirilen fuarlarda firmaların dilediği tarihte dilediği fuarı düzenlemekte serbest oldukları ancak ana fuar takvimi yayımlandıktan sonra fuar düzenleme başvurusu yapan firmanın, ana takvimde aynı ilde aynı veya benzer konulu başka bir fuar düzenlenecekse başlangıç tarihinden 30 gün öncesinde ve bitiş tarihinden 30 gün sonrasında fuar düzenleyemedikleri ifade edilmiştir.

Yapılan görüşmede, ana fuar takvimi yayımladıktan sonra ek fuar düzenlemek isteyen firmaların fuar başlangıç tarihinden 2 ay öncesine kadar başvuruda bulunup fuar düzenleyebilecekleri, fuar iptallerine ise planlanan fuar tarihinden 1 ay öncesine kadar bildirimde bulunulması durumunda onay verilebileceği, belirlenen tarihlere uyulmaması durumunda firmalara gelecek yıl için aynı konulu fuar düzenlememe müeyyidesi uygulandığı belirtilmiştir.

NTSR tarafından şu ana kadar 2008 ve 2009 yılları için boat show fuarı düzenlenmesine dair herhangi bir başvuruda bulunulmadığı, bununla birlikte planlanan fuar tarihinden 2 ay önce başvuruda bulunup anılan fuarı düzenleme hakkının saklı olduğu, fuarın yapılacağı alanların ilgili mevzuatta öngörülen koşulları taşıyıp taşımadığının TOBB'a bağlı oda ve borsalar vasıtası ile takip edildiği, fuar alanı olarak gösterilen yerlerin gerekli standartları taşıyıp taşımadıklarının araştırıldıktan sonra alan uygun ise buralarda fuar düzenlenmesine izin verilebileceği ifade edilmiştir.

I.5.6. Medya Fors Fuarçılık Ltd. Şti. (Medya Fors Fuarçılık) ile Yapılan Görüşme

24.7.2008 tarihinde Medya Fors Fuarçılık Ortağı ve Genel Müdürü ile yapılan görüşmede; Medya Fors Fuarçılık olarak Aralık ayında “Bayim Olur Musun” başlıklı franchise fuarı ile “Vending Ekspo” başlıklı otomat makineleri fuarlarını düzenledikleri, “Bayim Olur Musun” fuarını 2005 Aralık ayında yapmaya başladıkları ve Aralık-Haziran olmak üzere yılda iki defa düzenledikleri, ancak 2007 yılından sonra 2008 Aralık ayında fuar düzenleyecekleri ve bundan sonra yılda bir fuar düzenleyecekleri belirtilmiştir. “Vending Ekspo” fuarını ise ilk kez 2007 Aralık ayında düzenledikleri bu yıl ikincisini organize edecekleri, bu fuarların ikisini de CNR'nin 1, 2 ve 3 numaralı salonlarında düzenledikleri, geçmişten bu yana fuarların aynı tarih aralığında ve aynı salonlarda düzenlendiği, bu tarih ve yerin kendileri için stratejik olduğu ve değiştirmeyi düşünmedikleri ifade edilmiştir.

Yapılan görüşmede, CNR ile olan alan kiralama sözleşmesinin bağlantısının ya bir önceki yıl düzenlenen fuarda ya da takip eden yıl Ağustos ayı başına kadar kurulduğu, 1 Ağustos'a kadar fuar takvimine girebilmek için TOBB'a başvuru yapılması gerektiğinden fuar alanı kiralama sözleşmesinin bu tarihten önce tamamlanmak zorunda olduğu belirtilmiştir.

I.6. HÂKİM DURUM TESPİTİ

Hâkim durumun saptanmasında kullanılan kıstasların başlıcaları teşebbüsün ilgili pazardaki pazar payı, sahip olduğu dikey bütünlük, kullanılmayan kapasite, müşteri bağımlılığı ve pazardaki potansiyel rekabettir. Bu kıstasların tümünün incelenmesi neticesinde 19.9.2007 tarih ve 07-74/896-333 sayılı Soruşturma Nihai Kararı'nda CNR'nin yatçılık ve su sporları fuarlarının düzenlenmesine uygun fuar alanları işletmeciliği pazarında hâkim durumda olduğu tespit edilmiştir. Dolayısıyla mevcut incelemede, sayılan kriterler yeniden değerlendirilmemiş, bunun yerine ilgili pazarda yaşanan değişimlerin hâkim durum tespitini değiştirip değiştirmediği araştırılmıştır.

19.9.2007 tarih ve 07-74/896-333 sayılı Soruşturma Nihai Kararı'nda, üst ve alt pazarlar olan yatçılık ve su sporları fuarları için fuar alanı işletmeciliği pazarının ve yatçılık ve su sporları fuarı organizatörlüğü pazarının birbirinden ayrı değerlendirilmesinin mümkün olmadığı belirlenerek, üst pazardaki hâkimiyetin varlığı araştırılırken alt pazar verileri dikkate alınmıştır. Bu nedenle teknik sebeplerle aynı pazarda oldukları kabul edilen CNR tarafından CNR Fuar Alanlarında yapılan fuar ile NTSR tarafından İDTM Fuar Alanında yapılan fuar karşılaştırılmıştır. Bu karşılaştırmada CNR ve NTSR'nin düzenlenen fuarlardaki net alan satışları ele alınmış ve CNR'nin ilgili ürün pazarındaki pazar payı 2007 yılı Şubat ayında %.... olarak hesaplanmıştır. Anılan karardan sonra gerçekleştirilen fuarlara bakıldığında Aralık 2007-Şubat 2008 fuar döneminde NTSR ..... m², CNR ..... m²'lik alanda fuar düzenlediğinden NTSR'nin pazar payı %...., CNR'nin pazar payı ise %.... olarak gerçekleşmiştir. 2009 yılında ise NTSR fuar düzenleyemediğinden CNR'nin pazar payı (Şubat ayı itibariyle) %100'e ulaşmıştır.

Diğer taraftan CNR lehine olarak müşteri bağımlılığı, dikey bütünlük ve kullanılmayan kapasite kriterlerinin de hâkim durum tespitini desteklemeye devam ettikleri anlaşılmıştır.

Son olarak CNR'nin hâkim durumunu destekleyen kriterlerden potansiyel rekabete de değinilmesi gerekmektedir. 19.9.2007 tarih ve 07-74/896-333 sayılı Soruşturma Nihai Kararı'nda yapım aşamasında olan Zeytinburnu ve Pendik marinaları ile Haliç potansiyel rekabet analizine dâhil edilmiştir. Bu alternatiflerin zamanında, muhtemel ve yeterli bir şekilde alternatif olabilecekleri öngörülmediğinden potansiyel rekabetin CNR'nin hâkim durumunu tehdit etmediği sonucuna ulaşılmıştır. Hâlihazırda da bu tespitin geçerli olup olmadığının belirlenmesi için Soruşturma sürecinde muhtemel fuar alanlarından konu ile ilgili bilgiler istenmiştir.

Bu kapsamda Zeytinburnu Belediye Başkanlığı, Pendik Belediye Başkanlığı, BELTUR Büyük İstanbul Eğitim Turizm ve Sağlık Yatırımları İşletme ve Tic. A.Ş (Beltur)'den mevcut ve hâlihazırda yapım çalışmaları devam eden merkezlerin fiziki büyüklüklerine ilişkin bilgiler istenmiş ve söz konusu merkezlerin CNR tarafından kiralanan salonlara alternatif oluşturup oluşturmayacağı saptanmaya çalışılmıştır.

Zeytinburnu Belediye Başkanlığı'ndan gelen ve Kurum kayıtlarına 18.2.2009 tarih ve 1291 sayı ile intikal eden yazıdan, halen proje aşamasında olan Zeytinburnu Limanı'nın kruvaziyer turizmüne yönelik olarak inşa edileceği anlaşılmıştır. Zira gerek rıhtım ve terminal büyüklüklerinin kruvaziyer gemilerine ve yolcularına göre ayarlanması, gerekse limanın inşasında örnek alınan limanların kruvaziyer turizmi ile ön plana çıkması bunu göstermektedir. Buna karşın limanın yapılacağı Kazlıçeşme mevkiine ..... metrekairelik fuar alanı ve ..... metrekairelik kongre merkezinin de yapılacağı öngörülmektedir. Bu alanlarda ..... adet sergi salonu, ... adet toplam ..... metrekairelik toplantı salonu yapılması planlanmaktadır. Zeytinburnu Kazlıçeşme'de yapılması planlanan bu limanın yaklaşık ..... metrekairelik otel, alışveriş merkezi, yeme içme ve eğlence alanlarını da kapsayan toplam ..... metrekairelik bir kompleks olarak inşa edilmesi öngörülmüş, bu kompleks içinde yat limanı işletme tesisleri (.....), yat onarım ve bakım üniteleri (.....) de düşünülmüş yat limanının ..... yat kapasiteli Ataköy Marina ile aynı ölçüde yapılması planlanmıştır.

Zeytinburnu Belediyesi'ne yapılması planlanan fuar alanının yüksekliği, kapı genişlikleri, fuar alanının işletmecilik hakkı için ihale yapılıp yapılmadığı, marinanın hizmete açılma tarihi, marinanın yatçılık fuarı düzenlenmesine uygun olup olmayacağı gibi sorular da sorulmasına rağmen cevap alınamamıştır. Bunda henüz projede çok daha gerideki bir aşamada bulunulmasının payı olduğu değerlendirilmiştir. Ayrıca Soruşturma Heyeti tarafından ilgililerle yapılan telefon görüşmesinde bu soruların henüz netleştirilmesinin mümkün olmadığı, yakın gelecekte fuar alanının faaliyete geçmesinin beklenmediği belirtilmiştir. Dolayısıyla Zeytinburnu'nda yapılacak olan marinanın fuar alanı olarak potansiyel rekabete dâhil edilemeyeceği kanaatine ulaşılmıştır.

Kurum kayıtlarına 6.4.2009 tarih ve 2428 sayı ile intikal eden yazıda Pendik Belediyesi, inşası devam eden Pendik Marina'nın 26.6.2009 tarihinde; fuar alanı inşaatının ise 12.8.2009'da tamamlanmasının planlandığını, inşaatlar tamamlandıktan sonra belirli ölçüde yatçılık ve su sporları fuarının düzenlenebileceğini belirtmiş, bununla birlikte böyle bir fuar düzenlemeye yönelik olarak NTSR ile herhangi bir sözleşme yapılmadığını ifade etmiştir. Diğer yandan marinanın denizde ....., karada ..... yat kapasiteli olarak planlandığı, fuar alanının ise ..... metre yükseklikte ..... metrekaire olarak inşa edileceği bildirilmiştir.

Pendik Marina'nın 2009 yılı içinde hizmete açılacak olması karşısında, potansiyel bir fuar alanı olarak kabul edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Pendik Belediyesi'nin cevabından NTSR ile Pendik Marina'da fuar düzenlenmesine yönelik herhangi bir sözleşme yapılmadığı anlaşılrsa da, NTSR'nin burada fuar düzenlemeyi planladığı, Marina'nın işletme hakkını alan firma ile bir ön protokol yapıldığı ve internet üzerinden fuar planlarının duyurulduğu tespit edilmiştir. Her ne kadar inşaat tamamlanamadığı için fuar düzenlenememiş olsa da, Ekim 2008'de Pendik Marina'da yat fuarı düzenlemeye niyetlenen NTSR'nin bu fuarı Marina'nın hizmete açılmasından sonra gerçekleştirmesinin önünde bir engel bulunmadığı görülmüştür. Kaldı ki yatları, imal edildikleri Tuzla'dan Pendik Marina'ya deniz yolu ile getirmenin kolaylığı, yatların denizde sergilenecek olmasının getirdiği avantaj ve yatlar denizde sergilendiğinden diğer ekipmanın da daha sınırlı bir alanda sergilenmesinin mümkün olduğu gerek fuar katılımcıları gerekse organizatörler tarafından kabul edilmekte; bu nedenlerle Pendik Marina'nın yatçılık ve su sporları fuarı düzenlemeye uygun bir mekân olabileceği belirtilmektedir.

Kurum kayıtlarına 16.3.2009 tarih ve 1923 sayı ile intikal eden yazıda Feshane Uluslararası Fuar Kongre ve Kültür Merkezi'ni (Feshane) işletmekte olan Beltur, Feshane'nin beş salondan oluşan yüksekliği ....., kapı yüksekliği ..... ve kapı genişliği ..... metre olan toplam ..... metrekarelik bir alan olduğunu belirtmiştir. Ayrıca en büyük salonlar olan II. Mahmut salonunun ..... m², Haliç Salonu'nun ..... m², Küçük Bedesten Salonu'nun ..... m² olduğu, bunlara ilaveten irili ufaklı odaların bulunduğu, zeminin ise ağır yük taşıyacak kapasitede bulunmadığı ifade edilmiştir. Feshane'nin taş ve çimden oluşan açık alanlarının toplamının ise ..... m² olduğu belirtilmiştir. Dolayısıyla Feshane'nin CNR salonlarında düzenlenen yatçılık ve su sporları fuarına alternatif olmak bir yana, aynı kategoride sayılabilecek bir fuara dahi ev sahipliği yapabileceği kabul edilebilir görülmüştür.

Sütlüce Kültür Merkezi de Feshane gibi fuar alanından ziyade kongre düzenlenmesine yönelik bir mekân olup CNR'nin fuar salonlarına alternatif olabilecek nitelikte değildir.

Yapılan bu tespit ve değerlendirmeler ışığında, CNR'nin, ilgili ürün pazarı olan yatçılık ve su sporları düzenlenmesine uygun fuar alanı işletmeciliği pazarında hâkim durumunun devam ettiği ancak hizmete açılması halinde Pendik Marina'nın alternatif bir fuar alanı olarak değerlendirilebileceği sonucuna ulaşılmıştır.

I.7. GENEL DEĞERLENDİRME VE HUKUKİ DAYANAK

I.7.1. Hâkim Durumun Kötüye Kullanılması

Hâkim durumda bulunduğu 07-74/896-333 sayılı Rekabet Kurulu kararında tespit edilen ve mevcut durumda da konumunu koruyan CNR'nin hâkim durumunu kötüye kullanıp kullanmadığının ortaya çıkarılabilmesi için NTSR'ye fuar alanı kiralamayı reddettiği 2006 yılından bu yana her iki teşebbüsün de faaliyetlerinin gözden geçirilmesi gerekmektedir. Böylece bu teşebbüslerin pazardaki konumları, etkinlikleri ve reddetme eyleminin rekabet üzerindeki etkileri genel olarak görülebilecektir.

2006 yılında NTSR ile CNR arasında fuar alanı kiralanması konusunda çıkan ihtilafın üzerinden geçen üç yılda NTSR iki defa İDTM'nin salonlarında fuar düzenlemiştir. 2007 yılı Şubat ayında İDTM salonlarında yapılan ilk fuarda otopark alanları

malzemeci olarak tabir edilen fuar katılımcılarına fuar alanı olarak kullanılmış, yat ve tekneler ise 9 ve 10 numaralı salonlarda sergilenmiştir. 2007 yılı Aralık ayında ise NTSR sadece yat ve tekne sergilediği bir fuar düzenlemiş, bir önceki yıldan gelen olumsuz tepkiler nedeniyle malzemecilerin otopark alanında fuara katılımlarını sağlayamamıştır. Üçüncü defa İDTM salonlarında fuar düzenlemesi halinde fuarının iyice küçüleceğinden ve CNR karşısında rekabetçi gücünü tamamen yitireceğinden endişe eden NTSR, alternatif fuar alanı olarak Pendik Marina'yı belirlemiştir. İnternet sitesinde yat fuarını denizde gerçekleştirerek önemli bir atılım yapmayı planladığını duyuran NTSR, 2008 Ekiminde Pendik Marina'da düzenlemeyi öngördüğü fuarı marina inşaatının tamamlanamaması sebebiyle gerçekleştirememiştir.

Bu arada CNR'den de fuar alanı talebinde bulunmaya devam eden NTSR, her ne kadar açıkça reddedilmemişse de talep ettiği tarihlerde salonların başka firmalara kiralandığı cevabı ile karşılaşmıştır. Mevcut durumda 2009 yılında fuar düzenleyemeyen ve düzenleyebileceğine dair bir gösterge de bulunmayan NTSR'nin, özellikle CNR'nin düzenlediği fuarın ulaştığı büyüklük göz önüne alındığında, pazardan çıkma ihtimali bulunan, öyle olmasa bile etkin bir rakip olarak kabul edilmesi zor bir duruma düştüğü söylenebilecektir. İhtisas fuarları bakımından doğal afet, savaş gibi zorlayıcı sebepler dışında fuarlara ara verilmesi fuarın başarısını hayati derecede etkileyen bir etken olduğundan, NTSR'nin bir-birkaç yıl fuar düzenleyememesi pazardan çıkması anlamına gelecektir.

Öte yandan NTSR'nin pazardan çıkması pazardaki aktör sayısı bakımından rekabetin olumsuz etkilenmesi gibi algılanmakla birlikte rekabetin aslında sadece iki yıllık bir dönem için ortaya çıktığı ve pazarın kendi dinamiklerinin değil, iki teşebbüs arasındaki olağanüstü koşulların ürünü olduğu gözden kaçırılmamalıdır. Sektörü bir araya toplayan Dentur'un ve bir önceki soruşturma sürecinde görüşülen sektör temsilcilerinin de yılda bir defa düzenlenecek tek bir ihtisas fuarının yeterli ve daha etkin olacağı yönündeki görüşleri de ilgili pazarda son yıllarda yaşanan gelişmelerin rekabetin doğmasından ziyade hâkim durumun el değiştirmesi olarak görülebileceğini göstermektedir.

Hâkim durumdaki CNR'nin eyleminin rekabet ihlali olarak değil de daha etkin olan teşebbüsün pazarı ele geçirmesi olarak kabul edilebilmesi için CNR'nin etkinlik savunmasının değerlendirilmesi gerekmektedir. Bunu görebilmek için NTSR'nin ve CNR'nin düzenledikleri fuarların fiyat, fuar büyüklüğü ve başarısı gibi kriterler bakımında karşılaştırılması faydalı olacaktır:

Tablo-5: 2004-2008 yılları arasında NTSR'nin düzenlemiş olduğu fuarlarda uygulanan m² birim fiyatları

.....Ticari Sır.....

Tablo-6: NTSR Tarafından 2004-2007 yılları arasında düzenlenen fuarlara ait bilgiler

.....Ticari Sır.....

CNR ise 2007 yılından itibaren Şubat ayının ikinci haftasında başlattığı Avrasya Boatshow Fuarı'nı üçüncü defa hayata geçirmiş ve 2011 yılına kadar yapılacak fuarlar konusunda da Dentur'un desteğini almak üzere sözleşme imzalamıştır. Dentur'a gönderilen bilgi isteme yazısı üzerine Dentur'dan gelen ve Kurum

kayıtlarına 22.1.2009 tarih ve 585 sayı ile intikal eden bilgilere göre, Dentur ile CNR arasında 3.4.2007 tarihinde imzalanan "Avrasya Boatshow Fuarı'nın Organizasyonuna İlişkin Sözleşme"de fuarın geliştirilmesi için tarafların karşılıklı hak ve yükümlülükleri öngörülmüş, Dentur üyesi fuar katılımcıları için indirimli fiyatlar belirlenmiştir. Ayrıca bu sözleşme ile yatların Ataköy Marina'da fuar alanına kadar taşınması ücretsiz olarak CNR tarafından üstlenilmişse de 2008 yılında yapılan ek protokol ile bu hizmet ücretli ve isteğe bağlı hale getirilmiştir¹.

CNR'nin yatçılık fuarı düzenlemeye başladığı 2007 yılından itibaren fuarı büyüttüğü gözlemlenmiştir. Zira fuar NTSR'nin düzenlediği dönemde 1, 2 ve 4 numaralı salonlarda düzenlenmekte iken son iki yıldır CNR fuarı 7 salonda birden düzenlenmektedir. 1-8 numaralı fuar salonlarından oluşan toplam ..... m² lik fuar alanından ..... m² büyüklüğündeki 3 numaralı salon dışındaki² diğer salonların tümü Avrasya Boatshow Fuarına tahsis edilmektedir, bu da brüt ..... m² lik bir alana tekabül etmektedir. Her ne kadar bu gelişimin sadece CNR tarafından gerçekleştirilebilecek ve ona özgü sebeplere bağlanamayacağı açıksa da, CNR'nin sektörün son yıllarda gerçekleştirdiği atılımı değerlendirdiği ve aynı zamanda fuar alanı işletmecisi olmasından kaynaklanan avantajını da kullanarak fuarın büyüklüğünü iki katına ulaştırdığı anlaşılmıştır. Avrasya Boatshow Fuarı'ndan elde edilen geliri, katılımcı sayısı ve satışı yapılan toplam net fuar alanı büyüklüğünü gösteren aşağıdaki tablolar bu bilgiyi doğrulamıştır.

Tablo-7: Avrasya Boatshow Fuar büyüklükleri

.....Ticari Sır.....

CNR'nin fuar düzenlemeye başladığı 2007 yılından itibaren uyguladığı fiyatların seyrine bakıldığında fuarın büyütülerek katılımcı sayısının artırılmasına karşın, fiyat politikasında ciddi bir değişikliğe gitmediği ve fiyatlarında önemli bir artış yapmadığı gözlemlenmiştir.

CNR'nin son üç yıldan bu yana uyguladığı fiyatları değerlendirilmeden önce fiyat politikası incelenmiştir. CNR, katılımcılara fuar alanının satış tarihine göre ve fuar katılımcısının Dentur üyesi olup olmamasına göre değişen fiyatlar uygulamaktadır. Fuarın düzenlenmesinden uzun zaman önce satılan fuar alanı en düşük fiyata verilmekte, fuar zamanı yaklaştıkça fiyatlar kademeli olarak artırılmaktadır. Şöyle ki Dentur üyesi bir katılımcının 15 Haziran tarihine kadar fuar alanı kiralaması halinde aşağıdaki tabloda verilen fiyatlardan alan kiralamasına imkân tanınmakta, bu tarihten 15 Aralık'a kadar alan kiralayan katılımcılar m² başına ..... ABD Doları/Avro fark vermekte, 15 Aralık'tan fuar tarihine kadar alan kiralayan katılımcı ise 15 Haziran'daki fiyatlara m² başına ..... ABD Doları/Avro fark ödemektedir. Aşağıdaki tabloda 15 Haziran tarihinden önce Dentur üyesi katılımcılara uygulanan fiyatlar gösterilmektedir:

¹ Dentur'dan gelen bilgilerin ekinde CNR'nin 2007 ve 2008 yıllarındaki fuarlardan sonra yapılan anket sonuçlarına yer verilmiştir. 28.3.2007 tarihli duyuruda ankete katılmış 107 firmanın talep ettiği net stand alanının toplam ..... m² olarak belirtildiği bilgisi üyelerle paylaşılmıştır. 4.3.2008 tarihli daha ayrıntılı duyuruda ise ankete katılan firmaların çoğunluğunun fuarda yer almak istediği miktarın ..... m² olduğu bilgisi duyurulmuştur. Bu bilgiler CNR'nin düzenlediği fuarın sektör genelinde desteklendiğini göstermektedir.

² CNR, fuar tanıtımına ilişkin duyurularında 3 numaralı salonun sıcak satış amacıyla kullanılması için gerekli izinleri alabilmek için başvuruda bulunduğunu belirtmiştir.

Tablo-8: Dentur üyesi katılımcılara uygulanan fiyatlar

.....Ticari Sır.....

Tablodan da anlaşılacağı üzere CNR'nin fiyatlarında önemli bir artış olmaması özellikle 2009 yılında alternatifi olmayan bir fuara dönüşmüş olmasına rağmen bu durumunu kötüye kullanmadığının göstergesi olarak kabul edilebilecek niteliktedir. Diğer yandan NTSR'nin fuar alanı talebine yönelik noter ihtarlarına da cevap verilerek uygun olan bir tarihin talep edilmesi halinde fuar alanı tahsis edilebileceğini belirtmesi de açık bir kötüye kullanma niyetinin bulunmadığını göstermektedir. NTSR'nin yeni bir tarihi belirleyerek talepte bulunmak yerine Pendik Marina'da düzenlenecek bir fuara odaklanması ve faaliyetini buna yöneltmesi ise CNR tarafından işletilen İFM'ye yatçılık ve su sporları fuarı düzenlenmesi bakımından bir alternatifin doğduğuna işaret etmektedir. Bu alanda 2008 yılında planlanan fuar gerçekleştirilememişse de 2009 yılı sonbaharı veya daha ileri bir tarihte fuar düzenlenmesini engelleyen bir durum söz konusu değildir.

Buradaki değerlendirmede yatçılık sektörünün tek bir ihtisas fuarının yeterli ve daha etkin olacağı yönündeki görüşler de dikkate alınmıştır. CNR'nin ulaştığı kara fuarı büyüklüğünü göz ardı etmesi halinde NTSR'nin, kendisine alan tahsis edilse bile başarılı bir fuar düzenleme ihtimali düşüktür. İhtisas fuarları bakımından belirleyici etkisi olduğu kabul edilen Dentur'un da CNR'nin düzenlediği fuarı desteklemesi ve özellikle taraflar arasında 2011 yılına kadar geçerli olmak üzere bir sözleşme akdedilmiş olması NTSR'nin işini biraz daha zorlaştırmaktadır. Netice olarak NTSR'nin CNR'nin düzenlediği fuar ile rekabet edebilmesi için bir yenilik getirmesi ve Pendik Marina'da yapılması öngörülen fuar gibi bir organizasyon sunması gerekmektedir. Aksi halde CNR'nin dikey bütünleşmenin de etkisiyle artan rekabetçi baskısına karşı koyması mümkün olamayacaktır. Dolayısıyla NTSR'nin geçmişte organize ettiği fuarın çok daha gelişmiş bir halini organize etmekte olan CNR'nin daha etkin çalıştığı sonucuna varılmış, taraflar arasında geçen yazışmalar, etkinlik savunması ve sektörün genel durumu düşünüldüğünde CNR'nin eyleminin hâkim durumunu kötüye kullanmak olarak kabul edilemeyeceği sonucuna ulaşılmıştır.

Diğer taraftan, CNR'nin 07-74/896-333 sayılı Rekabet Kurulu kararında öngörülen koşulun gereklerini yerine getirmediğinden bahsetmek olanağı da bulunmamaktadır. Zira önceki soruşturma raporunda, sektörden elde edilen bilgiler ışığında yatçılık ve su sporları fuarlarını düzenlemek için en uygun zamanın aralık-şubat ayları arası olduğu belirtilmekle birlikte, söz konusu kararda fuar alanının tahsis edilmesine ilişkin olarak herhangi bir zaman aralığı bilgisine yer verilmemiştir. Buna karşılık NTSR Aralık ve Şubat aylarına ilişkin olarak yer tahsis edilmesi talebinde bulunmuştur. CNR ise NTSR tarafından talep edilen dönem için fuar alanı boş olmasına karşın, muvazaalı sözleşmeler yapmak suretiyle dolu gibi göstermiştir. Her ne kadar bu davranış Rekabet Kurulu kararını dolaşmak için yapıldığı izlenimi uyandırorsa da gerek kararda gerekse söz konusu karara istinaden yazılan yazıda alan tahsisine ilişkin olarak "emsal bedel" dışında bir belirleme yapılmamış olması ve CNR'nin NTSR tarafından talep edilen ve dolu olduğu cevabı verilen tarihler dışında başka bir tarih bildirmesi durumunda fiyat teklifi verilebileceğini bildirmesi karşısında Kurul kararına aykırı davranıldığını kabul etme olanağı bulunmadığı değerlendirilmiştir.

Son olarak CNR vekili, yazılı savunmalarının eklerinde İstanbul 8. İcra Müdürlüğü'nün 2006/11913 ve 2006/11914 E. numaralı dosyalarına ait CNR'nin ve CNR ile aynı ekonomik bütünlük içinde yer alan Standart Fuar Servisleri A.Ş'nin NTSR'den alacaklarını tahsil edemediğini gösteren Borç Ödemeden Aciz Vesikalarını göndermiştir. Bu belgelerden CNR'nin NTSR'den olan alacaklarını tahsil edemediği anlaşılmaktadır. Üst pazarda faaliyet gösteren bir teşebbüsün alt pazarda faaliyet gösteren teşebbüsten alacaklarını tahsil edememesi, ticari hayatın gereklerinden olan güven ilişkisini zedeleyeceği için objektif haklı neden olarak kabul edilmiştir.

I.7.2. Yanlış ve Yanıltıcı Bilgi Verilmesi ile İlgili Değerlendirme

Kanun'un 16. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde bilgi isteme talebine eksik, yanlış ya da yanıltıcı cevap verilmesi, idari para cezasına bağlanmış bulunmaktadır. Soruşturmanın başlamasından önceki dönemde hâkim durumda bulunduğu tespit edilen CNR'nin, ilgili Kurul kararında öngörülen "fuvar alanı talebinde bulunan organizatörlere ve bu kapsam'da NTSR'ye fuvar alanı tahsis etme yükümlülüğü" ile ilgili olarak istenen bilgilere yanlış ve yanıltıcı cevap verdiği anlaşılmıştır. Zira CNR, NTSR'nin fuvar alanı kiralama taleplerine talep edilen tarihlerin daha önceden başka fuvarlar için kiralandığı şeklinde cevap vermiş, bunun üzerine kendisinden bu tarihlerin hangi organizatörlere tahsis ettiğini bildirmesi istenmiştir. Verdiği cevaplardan NTSR'nin talep ettiği tarihlerin genellikle CNR ile aynı ekonomik bütünlükteki firmalara kiralanmış gibi gösterilmesi karşısında bu tarihlerin gerçekten de dolu olup olmadığı önaraştırma safhasında yeniden araştırılmıştır. Yapılan inceleme sonucunda ve özellikle I.4.1. sıra sayılı tespitte ayrıntıları verilen Gökçen Hukuk Bürosu ile yapılan e-posta mesajlarının ele geçirilmesinin ardından CNR'nin NTSR'ye alan tahsis etmemek adına kendi bünyesindeki firmalarla sonradan muvazaalı olarak eski tarihli sözleşmeler imzaladığı tespit edilmiştir. Önaraştırma safhasında CNR tarafından Rekabet Kurumu'na bildirilen ve 2008 Aralık ile 2009 Ocak-Şubat döneminde yapılacağı ifade edilen fuvarların daha önce hangi tarihlerde yapıldığını tespit etmek amacıyla Aralık-Ocak-Şubat dönemine ilişkin geçmiş tarihli fuvarlar incelenmiş ve 2005 yılından itibaren düzenlenen fuvar takvimi TOBB'dan istenmiştir. 2009 yılı resmi fuvar takvimi ise İTO'dan alınmıştır. Söz konusu belgelerin incelenmesi sonucunda bazı fuvarların NTSR'nin talebini karşılamamak için hileli bir şekilde sonradan düzenlendiği veya tarihinin değiştirilerek NTSR tarafından kiralanabilecek günlere denk getirildiği görülmüştür. Ayrıca kendi iştiraki olmamakla birlikte Ares Fuarcılık'a rezerve edilmiş gibi gösterilen tarihlerin sonradan boşaltılması da NTSR'nin taleplerini Rekabet Kurulu'nun öngördüğü yükümlülüğe ters düşmeden reddedebilme çabası olarak görülmüştür.

CNR'nin muvazaalı sözleşmeler kurmuş olabileceği şüphesi önaraştırma evresinde yapılan yerinde inceleme sırasında, e-posta mesajlarının elde edilmesinin ardından gündeme geldiğinden, CNR vekili Avukat ..... bu konuda açıklamada bulunmuştur. Açıklamasında "Söz konusu ifadeler hukuk büromuzda mevcut bulunmayan sözleşme örneklerinin CNR tarafından tarafımıza iletilmesi ile ilgilidir. Kaldı ki fuvar takvimleri TOBB kayıtlarında mevcut olduğundan bu sözleşmelerin önceki tarihlerde imzalanmış olduğu hususunda tereddüt yoktur. İşbu sözleşmeler Rekabet Kurumu'na 9.5.2008 tarihli dilekçemiz ekinde sunulmuştur." denilmiştir. Burada CNR vekili tarafından iddia olunan "söz konusu ifadeler hukuk büromuzda mevcut bulunmayan sözleşme örneklerinin CNR tarafından tarafımıza iletilmesi ile

ilgilidir” ifadesinin yukarıda yer verilen e-posta mesajları ile ilgisi olmadığı tespit edilmiştir. Zira söz konusu e-posta mesajlarından sadece;

.....Ticari Sır.....

ifadesinin alınması halinde dahi esas amacın NTSR tarafından talep edilen tarihlerin muvazaalı bir şekilde doldurulmak istendiği aşikârdır. Nitekim Kurum tarafından talep edilen bilgilerde de bu doğrultuda cevap verilmiştir. Bu durumda CNR'nin yanıtıcı bilgi vermek saikiyle hareket ettiği sonucu ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak, Soruşturmanın başlamasından önceki dönemde hâkim durumda bulunduğu tespit edilen CNR'nin, ilgili Kurul kararında öngörülen “fuar alanı talebinde bulunan organizatörlere ve bu kapsam'da NTSR'ye fuar alanı tahsis etme yükümlülüğü” ile ilgili olarak istenen bilgilere önaraştırma safhasında yanlış ve yanıtıcı cevap verdiği anlaşılmıştır.

I.8. HAKKINDA SORUŞTURMA YÜRÜTÜLEN TEŞEBBÜSÜN SAVUNMALARI VE SÖZ KONUSU SAVUNMALARIN DEĞERLENDİRİLMESİ

CNR vekili tarafından, haklarında yürütülen soruşturmanın usulüne ve esasına ilişkin olarak savunmalar yapılmıştır. Söz konusu savunmalar bu iki ana başlık altında değerlendirilmiştir. Usule ilişkin savunmalar genel olarak avukat-müvekkil yazışmalarının gizliliği ilkesinin ihlal edildiği, yanlış ve yanıtıcı bilgi verilmesinin söz konusu olmadığı ve Ek Görüş Raporu'nun Kanun'da öngörülen süre içerisinde tebliğ edilmediği alt başlıklarını; esasa ilişkin savunmalar ise ilgili pazarın hatalı tespit edildiği, pazar payının yanlış hesaplandığı, CNR'nin hâkim durumda olmadığı ve kötüye kullanma eyleminin gerçekleşmediği alt başlıklarını içermektedir.

I.8.1. Usule İlişkin Savunmalar

I.8.1.1. Avukat Müvekkil Yazışmalarının Gizliliği İlkesinin İhlal Edildiği İddiası

CNR vekilinin usule ilişkin savunması esas olarak avukat-müvekkil yazışmalarının gizliliği ilkesi üzerine kurulmuştur. Bu bağlamda CNR'de yapılan yerinde inceleme sırasında bulunan, CNR Holding Yönetim Kurulu üyesi ve İcra Kurulu Başkanı ..... bilgisayarından Gökçen Hukuk Bürosu ile e-posta aracılığı ile yapılmış olan yazışmaların avukat-müvekkil yazışmalarının gizliliği ilkesinden yararlandığı, söz konusu yazışmaların hukuka aykırı olarak elde edildiği ve bu şekilde elde edilmiş olan delillerin hüküm tesis etmekte kullanılmayacağı belirtilerek, ilgili yazışmaların ve bu yazışmaların bulunması nedeniyle sonradan elde edilen delillerin kendilerine iade edilmesi talep edilmiştir. Savunmada, öncelikle AB Komisyonu (Komisyon) uygulamasında avukat müvekkil yazışmalarına yönelik korumanın kapsamına ve bu haktan yararlanılabilmesi için izlenmesi gerekli olan usule değinilmiştir. Savunmada Komisyon ve mahkemelerin ilgili kararlarına atıfta bulunulmuş, bu yararlanmanın rekabet hukuku kapsamında yapılan soruşturmalarda bireyin idari yaptırımlara karşı korunması ile ilgisi açıklanmış, bu bağlamda idari yaptırımlara ceza hukuku ilkelerinin uygulanması konusu tartışılmıştır. Savunmada ayrıca, bu korumanın adil yargılanma hakkı ile olan bağlantısına değinilerek, avukat müvekkil arası yazışmaların gizliliğine ilişkin ilkelerin yalnızca Topluluk Hukukuna özgü bir ilke olmayıp, ülkemiz uygulamaları bakımından da geçerli olduğu vurgulanmıştır.

Avukatın müvekkili ile olan mesleki ilişkisinden kaynaklanan bilgi ve belgelerin gizliliği ilkesi (Gizlilik İlkesi-*Legal Professional Privilege*), teşebbüslerin veya bireylerin hukuki danışmanlık hizmeti almaları esnasında avukatları ile yaptıkları yazışmaların ve onlara verdikleri bilgilerin zorunlu ifşasını engelleyerek bu iletişime koruma sağlamaktadır. Sağlanan bu korumanın amacı, danışmanlık alan kişileri, elde edilen bilgilerin ve yapılan yazışmaların rızaları dışında ortaya çıkacağı endişesinden kurtararak sahip oldukları tüm bilgileri avukatlarına sunmalarını sağlamaktır. Bu yolla avukatlar, temsil ettikleri kişilere tam olarak yardımcı olma ve onların adına etkin bir savunma yapma şansına sahip olmaktadır. Bununla birlikte bu koruma, kişilerin bir uyuşmazlıkla ilgili bildikleri tüm bilgileri ortaya çıkartma yükümlülükleri, bir başka deyişle adaletin gerçeğe ulaşma amacı ile çatışmaktadır. Dolayısıyla bu tür yazışmalara tanınan korumanın sınırının, amacına paralel olarak en dar şekilde çizilmesi gerektiği genel olarak kabul edilmektedir (The Attorney-Client Privilege and Other Ethical Issues in the Corporate Context Where There is Widespread Fraud or Criminal Conduct, South Texas Law Review, s. 173.).

Avukat ile müvekkil arasındaki yazışmaların hukuki korumadan yararlanmasının savunma hakkının güvencelerinden biri olduğu ve bu nedenle imtiyazlı bulunduğu hukuk âleminde çoğunlukla kabul gören bir ilkedir. Bununla birlikte korumanın niteliğine ve kapsamına ilişkin olarak farklı uygulamalar bulunmaktadır. Konuya ilişkin olarak Avrupa uygulamasına bakıldığında, bu bilgi ve belgelerin korunmasına ilişkin olarak ne Roma Antlaşması'nda ne de 1/2003 sayılı Tüzük'te açık bir hüküm bulunduğu, fakat bu ilkenin esaslarının Avrupa Toplulukları Adalet Divanı'nın (ATAD) *AM&S Europe Ltd. v. Commission (Case 155/79 AM&S Europe Limited v. Commission of the European Communities, 18.5.1982, [1982]ECR 1575.)* davasındaki içtihadı ile belirlendiği görülmektedir. Kararda, rekabet ihlallerinin ortaya çıkarılmasından sorumlu olan Komisyon'un 17 sayılı Tüzük (Karar tarihinde yürürlükte olan, Genel Uygulama Tüzüğü olarak adlandırılan 17/62 sayılı Konsey Tüzüğü, OJ 013, 21.6.1962.) uyarınca inceleme yapma ve bilgi edinme yetkilerinin bulunduğu ve prensip olarak herhangi bir belgenin kendisine ibraz edilip edilmeyeceğine de Komisyon'un karar vereceğinin altı çizilmiştir. Ancak avukat müvekkil yazışmaları gibi bazı belgelerin gizli nitelikte olmalarının, edinilmeleri sürecinde dikkate alınması gerektiğine yer verilmiştir. Kararda yer alan ifadelerden anlaşıldığı üzere bu gizlilik, her insanın, herhangi bir sınırlamaya tabi tutulmaksızın bağımsız hukuki danışmanlık hizmeti vermeye yetkili bir avukata danışabilmesinin teminat altına alınmasına hizmet etmektedir. Bu davada ATAD, avukat müvekkil arası yazışmaların gizliliği ilkesinin uygulanabilmesi için iki koşulun varlığını kabul etmiştir. Bu koşullardan birincisi avukat ile müvekkil arasında yapılan yazışmaların, müvekkilin savunma hakkının kullanılması amacıyla yapılmış olması iken; ikincisi söz konusu yazışmaların aralarında işçi-işveren ilişkisi bulunmayan "bağımsız" bir avukatla müvekkil arasında yapılmış olmasıdır. Kararda bu ilke, savunma hakkının ayrılmaz bir parçası olarak kabul edilmiş ve etkin bir korumanın incelemenin başlatılmasından sonra yapılan tüm yazışmaları kapsayacağı, inceleme konusuyla ilişkili olan daha eski tarihli dokümanların da görüş almak amacıyla yapılmış olması gibi hallerde korumadan yararlanabileceği belirlenerek, bu hizmetin adaletin tesisinde yardımcı olduğu kabul edilen bağımsız avukatlarca gerçekleştirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Kararda ayrıca gizlilik ilkesinin teşebbüslerin kendi yararlarına olan yazışmaların ifşasını engellemeyeceğinin de altı çizilmiştir.

ATAD kararında, gizlilik ilkesinin uygulama alanına ilişkin olarak da bir çerçeve çizilmiştir. Bu bağlamda, gizlilik iddiasında bulunan teşebbüsün bu iddiasını destekleyici belgeler sunması gerekmektedir. Ancak teşebbüs söz konusu belgelerin içeriğini açıklamakla yükümlü değildir. Dolayısıyla Komisyon yetkilileri tarafından talep edilen belgelerin gizlilik ilkesinden yararlanması gerektiğini ispat yükümlülüğü ilk aşamada teşebbüslerin üzerindedir. Komisyon, kendisine gizlilik iddiasını destekleyici belgelerin veya korumadan yararlandığı iddia olunan dokümanların verilmemesi durumunda para cezası uygulayabilecektir. Ancak Komisyon'un kararına karşı yargı yolu açıktır.

Gizlilik ilkesinin tartışıldığı bir diğer önemli karar ise 17.9.2007 tarihli Akzo Nobel kararıdır (T-125/03 ve T-253/03). Karara konu olan olayda, Komisyon yetkilileri tarafından yapılan inceleme esnasında, teşebbüs temsilcileri beş doküman bakımından gizlilik iddiasında bulunmuşlardır. Bu dokümanlar iki farklı gruba ayrılarak incelenmiş ve değerlendirilmiştir. İlk grup dokümanlar (A Grubu), şirket yetkilileri arasında yapılan iki sayfalık yazışmayı içermektedir. Bu yazışmaların rekabet hukuku uyum programı hazırlanması için hukuki danışmanlık alınması amacıyla elde edilen bilgilerin paylaşımını içerdiği ifade edilmiştir. Üçüncü doküman ilk grup dokümanlara hazırlık amacıyla oluşturulmuş yazışmalardır. Son iki doküman ise şirket bünyesinde istihdam edilen rekabet hukuku koordinatörü ve genel müdür arasındaki elektronik posta mesajlarıdır. Bu üç doküman ikinci gruba oluşturmuştur (B Grubu). A Grubu dokümanların korumadan yararlanıp yararlanmadığı inceleme esnasında tespit edilemediğinden bunlar Komisyon yetkilileri tarafından mühürlü bir zarfın içerisine konularak alınmıştır. B Grubu dokümanların ise korumadan yararlanmadığına karar verilmiş ve bunlar zarfa konulmadan alınarak dosyaya eklenmiştir. Yerinde incelemeyi müteakip yapılan değerlendirmede Komisyon, her iki grup dokümanın da avukat-müvekkil yazışmasına tanınan korumadan yararlanmadığına karar vermiştir.

ATAD kararında Komisyon'un izlediği usul ve belgelerin içeriklerinin korumadan yararlanıp yararlanmadığı değerlendirilmiş ve *AM&S* kararında belirlenen esaslardan hareket edilmiştir. Bu çerçevede, teşebbüsün bir dokümanın gizlilik ilkesinden yararlandığı iddiasının ilave açıklamaların yapılmaması durumunda tek başına yeterli olmayacağı, Komisyon'un dokümanı incelemesinin engellenemeyeceği ifade edilmiştir. Teşebbüsün dokümanı hazırlayan kişi ve kim için hazırlandığı, her iki tarafın görev ve sorumlulukları ve dokümanın hazırlanış amacı hakkında Komisyon'a açıklama yapabileceği; ayrıca dokümanın ne şekilde bulunduğu, nasıl dosyalandığı veya diğer ilişkili belgeler hakkında bilgi verebileceği kabul edilmiştir.

Kararda ayrıca pek çok olayda, Komisyon yetkililerinin dokümanın başlığına, genel içeriğine veya diğer özelliklerine bakarak yüzeysel bir inceleme yapmak suretiyle dokümanın korumadan yararlanıp yararlanmadığını ortaya koymalarının mümkün olduğu, bununla birlikte, kimi durumlarda yasal korumadan yararlanabilecek bir belgenin, yüzeysel bir inceleme sonucunda dahi içeriğinin anlaşılacağı belirtilmiştir. Bu gibi durumlarda, nasıl bir yolun takip edilmesi gerektiği açıklığa kavuşturulmuştur. *AM&S* Kararı'na atıfta bulunularak, teşebbüsün korumadan yararlandığını iddia ettiği bir belgenin içeriğini tümüyle ifşa etmek zorunda olmadığı ifade edilmiş; yüzeysel bir incelemenin belgenin içeriğini ortaya çıkartması durumunda teşebbüsün uygun gerekçeleri sunmak suretiyle bu incelemeyi reddedebileceği kabul edilmiştir. Teşebbüsün yüzeysel incelemeye izin vermemesi durumunda, Komisyon yetkililerinin

dokümanların kopyasını veya orijinalini mühürlü bir zarfa koyabilecekleri kabul edilmiştir. Bu yöntem hem belgenin yararlandığı korumanın zedelenmemesine hem de Komisyon'un doküman üzerinde kontrol sahibi olmasına imkân vermektedir. Bununla birlikte mühürlü zarf yönteminin, dokümanın korumadan yararlanıp yararlanmadığı konusunda tartışma olması durumunda Komisyon'un dokümanın kendisine verilmesi yönünde karar alması gerekliliğine engel olmadığına altı çizilmiştir. Komisyon'un teşebbüsün sunduğu ilave açıklamaları yeterli bulmaması durumunda, teşebbüslerin konuyu mahkemeye taşımalarına imkân verecek bir karar almadan önce belgelerin içeriğini okumaması gerektiği de vurgulanmıştır. Teşebbüslerin bu mekanizmadan yararlanarak belgelerin ifşasını geciktirmeleri ve bu yolla öngörülen mekanizmayı kötüye kullanmaları durumunda ise Komisyon'un süreli para cezası uygulama veya nihai ceza miktarı belirlenirken bu durumu ağırlaştırıcı unsur olarak dikkate alma olanağı mevcuttur. Bu unsurlar ışığında, Komisyon'un izlemiş olduğu yöntemin izlenmesi gereken usule uygun olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Komisyon'un, teşebbüs temsilcilerinin izin vermemesine rağmen yüzeysel inceleme yapılması yoluyla bu usulü ihlal ettiği, ayrıca, B Grubu dokümanlar bakımından da tarafların konuyu mahkemeye taşıyacak bir karar alınmasından önce bunların okunması suretiyle ihlal ettiğine karar verilmiştir.

Kararda, avukat müvekkil arasındaki yazışmaların korumadan yararlanmasının savunma hakları ile olan bağlantısına yer verilmiş, dokümanın delil olarak kullanılmaması durumunda da teşebbüsün zarar görebileceği ifade edilmiştir. Bu dokümanın doğrudan veya dolaylı olarak yeni bilgi veya delillerin edinilmesinde kullanılabileceği ve teşebbüsün buna karşı koyamayabileceği, korumadan yararlanan bilgilerin üçüncü kişilere ifşası durumunda zararların doğabileceği belirtilmiştir.

Bundan başka kararda gizlilik ilkesinin sınırları ve belgelerin içeriklerinin korumadan yararlanıp yararlanmadığı AM&S kararına paralel olarak çizilmiştir. Bu değerlendirme yukarıda değinilen A ve B olmak üzere iki gruba ayrılan beş doküman bakımından da yapılmıştır. Mahkeme, ilk grup dokümanlara ilişkin olarak yaptığı değerlendirmede avukatla yapılmamalarına rağmen, savunma hakkının kullanılması amacıyla avukattan hukuki danışmanlık alınmasına yönelik hazırlayıcı dokümanların da korumadan yararlanabileceğinden hareket etmiştir. Ancak söz konusu uyuşmazlıkta tarafların savunma hakkının kullanılmasına ilişkin açıklamalarını yetersiz bulması sonucunda, dokümanların korumadan yararlanmadığına karar vermiştir. Buna bağlı olarak B grubu dokümanlar arasında yer alan üçüncü yazışmanın da korumadan yararlanmadığı sonucuna ulaşılmıştır. B Grubu dokümanlar arasında yer alan diğer iki elektronik posta mesajının ise bağımsız avukatlarla yapılmamış olduğundan yola çıkılarak korumadan yararlanmadığına karar verilmiştir.

Sonuç olarak kararda savunma hakkının kullanımıyla doğrudan ilgisi bulunmayan belgelerin gizlilik ilkesinden yararlanamayacağı; bununla birlikte bağımsız avukatla savunma hakkının kullanılması amacıyla yapılan yazışmaları raporlayan iç yazışmalar ile bağımsız avukattan hukuki danışmanlık alınmasına yönelik hazırlayıcı dokümanların da korumadan yararlanabileceği kabul edilmiştir. Kararda AM&S Kararına paralel olarak bu ilkenin bağımsız çalışan avukatlar bakımından geçerli olduğu vurgulanmıştır.

Bu iki kararda yer verilen ilkeler ışığında AB uygulamalarında avukat-müvekkil arasındaki iletişimin gizliliğine ilişkin olarak takip edilecek süreç, aşağıdaki şekilde

özetlenebilir (International Journal of Evidence & Proof, 2008, Case Comment, Legal Professional Privilege: European Union.):

- Teşebbüs, inceleme sürecinde yetkililerce talep edilen bir dokümana ilişkin olarak gizlilik iddiası öne sürüyorsa, teşebbüsün rızası olmadan belge incelenemez,
- Teşebbüs, yetkililere dokümanın korumadan yararlandığını, dokümanı hazırlayan kişi ve kimin için hazırlandığı, her iki tarafın görev ve sorumlulukları ve dokümanın hazırlanış amacı gibi bilgileri vermek suretiyle göstermelidir,
- Yetkililer açıklamaları yeterli bulmazlarsa, Komisyon, kendisine gizlilik iddiasını destekleyici belgelerin veya korumadan yararlandığı iddia olunan dokümanların verilmemesi durumunda para cezası uygulayabilecektir,
- Yasal korumadan yararlanabilecek bir belgenin, yüzeysel bir inceleme sonucunda dahi içeriğinin anlaşılacağı durumlarda dokümanın bir kopyası mühürlü bir zarfa konulmak suretiyle temin edilir,
- Yetkililerin Komisyon'un gizlilik iddiasını reddeden resmi bir karar almasından ve teşebbüsün mahkemeye başvurma süresi dolmadan önce belgeleri okumamaları gerekir,
- Tarafların mahkemeye başvurusu, kararın yürütülmesini durdurmaz, bunun için mahkemeden geçici tedbir kararının alınması gerekmektedir.

Konuya ilişkin olarak ABD uygulamasına bakıldığında, bağımsız çalışan avukatlar ve şirket bünyesinde istihdam edilen avukatlar arasında Komisyon uygulamasına nazaran daha zayıf bir ayırımı yapıldığı görülmüştür. Bu ilkenin esaslarının çizildiği kararlardan biri olan *Upjohn v. United States* kararında, şirket çalışanları ve şirket avukatları arasında yapılan yazışmaların, şirketin faaliyet alanına yönelik olması, çalışanların hukuki tavsiye alınması amacıyla bu bilgiyi edindiklerinin farkında olmaları ve yazışmaların gizli tutulması koşullarıyla kabul edilmiştir. Bundan başka, mahkemelerce, herhangi bir suça yardım etmek veya devam eden ya da ileride işlenecek bir suçu gizlemek amacıyla yapılan yazışmaların korumadan yararlanmadığı kabul edilmektedir (The Attorney-Client Privilege and Other Ethical Issues in the Corporate Context Where There is Widespread Fraud or Criminal Conduct, South Texas Law Review, 174, 177.).

Ülkemizde avukatlık mesleği ilk kez 13.3.1969 tarih ve 1136 sayılı Avukatlık Kanunu ile düzenlenmiş olup, Kanunun 1. maddesinde, avukatlığın, kamu hizmeti ve serbest bir meslek olduğu, avukatın, yargının kurucu unsurlarından olan bağımsız savunmayı serbestçe temsil edeceği hükme bağlanmıştır. Kanunun 2. maddesinde avukatlığın amacı; “hukuki münasebetlerin düzenlenmesini, her türlü hukuki mesele ve anlaşmazlıkların adalet ve hakkaniyete uygun olarak çözümlenmesini ve hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasını her derecede yargı organları, hakemler, resmi ve özel kişi, kurul ve kurumlar nezdinde sağlamak” şeklinde ortaya konulmuştur. Avukat bu amaçla hukuki bilgi ve tecrübelerini adalet hizmetine ve kişilerin yararlanmasına tahsis eder. Avukat-müvekkil iletişiminin gizliliği konusunun Türk hukukundaki durumuna bakıldığında ise konuya ilişkin olarak Türk hukukunda açık bir düzenlemenin yer almadığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte Avukatlık Kanunu'nun “Avukatın Hak ve Ödevleri” başlıklı 34. maddesinde, aşağıda yer alan hüküm bulunmaktadır:

“Madde 34 – (Değişik : 2/5/2001 - 4667/21 md.)

Avukatlar, yüklendikleri görevleri bu görevin kutsallığına yakışır bir şekilde özen, doğruluk ve onur içinde yerine getirmek ve avukatlık unvanının gerektirdiği saygı ve güvene uygun biçimde davranmak ve Türkiye Barolar Birliğince belirlenen meslek kurallarına uymakla yükümlüdürler.”

Gerek avukatlık mesleğinin mahiyeti ve amacı, gerekse avukatların yüklendiği görevlerin ifasında uyulması gereken kurallar, avukatlara, uyuşmazlıkların adalete ve hakkaniyete uygun ve hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasını sağlanması görev ve sorumluluğunu yüklemektedir. Dolayısıyla avukatların görevlerini yürütmeleri esnasında meslek kurallarına uygun davranmaları, adaleti saptıracak ve hukuk kurallarının tam olarak uygulanmasına engel olabilecek davranışlardan kaçınmaları, bizzat avukatlık mesleği ile ilgili hususları düzenleyen özel yasanın öngörmüş olduğu kanuni bir zorunluluktur.

Diğer yandan, Avukatlık Kanunu'nun “Sır Saklama” başlıklı 36. maddesinin birinci fıkrasında aşağıdaki hükme yer verilmiştir:

“Madde 36 – Avukatların, kendilerine tevdi edilen veya gerek avukatlık görevi, gerekse, Türkiye Barolar Birliği ve barolar organlarındaki görevleri dolayısıyla öğrendikleri hususları açığa vurmaları yasaktır.”

Burada düzenlenen husus, genel bir sır saklama yükümlülüğüdür ve avukatların meslekleri gereği öğrenmiş oldukları özellikle gizli bilgi niteliği taşıyan bilgileri başkalarına ifşa etmelerini engelleyen ve esas itibariyle avukata getirilmiş bir yükümlülüktür. Bu anlamda bazı mesleklerde çalışanların, işlerini düzenli yapabilmeleri için kendilerine başvuranlar ile güvene dayalı bir ilişki kurmaları gerekliliği nedeniyle kabul edilmiştir ve içerik itibariyle hekimler, mali müşavirler gibi mesleklerle ilişkin olarak düzenlenen sır saklama yükümlülüğü ile benzerdir.

Konuya doğrudan değinilen yegâne kanun hükmü ise Ceza Muhakemesi Kanunu'nun (CMK) “Avukat Bürolarında Arama, Elkoyma ve Postada Elkoyma” başlıklı 130. maddesinin 2. fıkrasında yer almaktadır:

“Avukat Bürolarında Arama, Elkoyma Ve Postada Elkoyma
Madde 130 –

(2) Arama sonucu elkonulmasına karar verilen şeyler bakımından bürosunda arama yapılan avukat, baro başkanı veya onu temsil eden avukat, bunların avukat ile müvekkili arasındaki meslekî ilişkiye ait olduğunu öne sürerek karşı koyduğunda, bu şey ayrı bir zarf veya paket içerisine konularak hazır bulunanlarca mühürlenir ve bu konuda gerekli kararı vermesi, soruşturma evresinde sulh ceza hâkiminden, kovuşturma evresinde hâkim veya mahkemeden istenir. Yetkili hâkim elkonulan şeyin avukatla müvekkili arasındaki meslekî ilişkiye ait olduğunu saptadığında, elkonulan şey derhâl avukata iade edilir ve yapılan işlemi belirten tutanaklar ortadan kaldırılır. Bu fıkra öngörülen kararlar, yirmidört saat içinde verilir.”

Görüldüğü üzere, söz konusu hüküm esas olarak avukat bürolarında arama yapılmasına dair usulleri düzenlemektedir ve bu arama esnasında avukatın müvekkili ile yapmış olduğu yazışmalara rastlanması durumunda ne yapılması gerektiğini de hükme bağlamıştır. Burada soruşturma konusu bakımından önem arz eden nokta

avukat-müvekkil gizliliğini kimin ileri süreceğidir. Konunun ele alındığı çalışmalardan birinde; “elkoyma konusu bu şeylerin niteliği böylece tartışmalı olunca uyuşmazlığın çözümü sulh hâkimi ya da mahkeme tarafından gerçekleştirilecektir. Tartışmayı (karşı koymayı) başlatacak olan, aramada hazır bulunması gereken avukatın kendisi, baro başkanı veya temsilcisidir” ifadeleri yer almaktadır (Malkoç, İ. ve M. Yüksektepe, Ceza Muhakemesi Kanunu, 1. cilt, s. 624, Malkoç Kitabevi, Ankara, 2008).

Rekabet Hukuku alanındaki bilgi edinme yöntemlerinin esasları ise 4054 sayılı Kanun’un 14. ve 15. maddelerinde düzenlenmiş ve avukat müvekkil yazışmalarına burada imtiyaz sağlanmamıştır. Ayrıca rekabet hukuku alanında konuya ilişkin herhangi bir ikincil düzenleme bulunmamaktadır. Bununla birlikte yukarıda yer verilen düzenlemeler ve Komisyon uygulamaları ışığında konu ele alınmıştır.

Öncelikle, önaraştırma çerçevesinde yapılan incelemede elde edilen bilgi ve belgelerin temininde izlenen usul bakımından konu değerlendirilmiştir. Bu noktada, yapılan yerinde incelemeler esnasında CNR’den veya avukatından, CNR’nin avukatları ile yaptığı e-posta yazışmalarının imtiyazlı bulunduğu dair bir itiraz gelmediği tespit edilmiştir. Gerek Ceza Muhakemesi Kanunu’nun ilgili maddesinde gerekse Komisyon uygulamasında mühürlü zarf usulü, teşebbüslerin veya temsilcilerinin gizlilik iddiasını öne sürmeleri ve belgelerin korumadan yararlanıp yararlanmadığına dair bir tartışmanın gündeme gelmesi durumunda izlenmesi öngörülen bir yöntemdir. Ceza Muhakemesi Kanunu’nun ilgili maddesi gereğince, aramanın avukatın bürosunda yapılması durumunda dahi, mühürlü zarf uygulamasına, ancak belgenin imtiyazdan yararlandığı yönünde bir itirazın varlığında başvurulmaktadır. Önaraştırma çerçevesinde yapılan inceleme ise teşebbüsün bürosunda gerçekleşmiştir. Dolayısıyla avukatın bürosunda yapılan incelemelerde dahi bu uygulamanın gerçekleştirilmesi için bir karşı koymanın arandığı göz önüne alındığında, teşebbüsün bürosunda yapılan incelemede bunun ileri sürülmemiş olması karşısında mühürlü zarf uygulamasına başvurulmamasının usule ilişkin bir ihlal olarak telakki edilemeyeceği değerlendirilmiştir. Zira avukatın bürosunda yapılan aramada, elde edilen bilgilerin müvekkili ile yapılan yazışmaları içermesi riski, teşebbüsün bürosunda yapılan incelemede elde edilecek belgelere nazaran çok daha yüksektir. Ancak Kanun koyucu, böyle bir durumda dahi avukatın bu yöndeki itirazı sonucunda mühürlü zarf uygulamasına başvurulabileceğini düzenlemiştir. CNR’deki yerinde inceleme, teşebbüsün sözleşmeli avukatı ve iki bağımsız avukat olmak üzere üç avukatın nezaretinde gerçekleştirilmiş ancak inceleme esnasında söz konusu yazışmaların gizliliğine ilişkin olarak herhangi bir itiraz yapılmamıştır. Dolayısıyla Rekabet Uzmanları tarafından yapılan incelemede usule ilişkin bir ihlal gerçekleştirilmiş olduğu iddiası kabul edilmemiştir.

Önaraştırma sürecinde edinilen belgelerin içeriğinin korumadan yararlanıp yararlanmadığı da değerlendirilmiştir. Elde edilen e-posta mesajları CNR bünyesinde bordrolu olarak çalışmayan, bir diğer ifade ile bağımsız çalışan Gökçen Hukuk Bürosu avukatları ile yapılmıştır. Dolayısıyla e-posta mesajlarının gizlilikten yararlanabilmek için AB uygulamalarında aranan birinci koşulu taşıdığı saptanmıştır.

Bununla birlikte bu e-posta mesajlarının savunma hakkının kullanılması ile ilgili bir içeriği bulunduğunun iddia edilemeyeceği kabul edilmiştir. Zira imtiyaz tanınabilmesi için iletişimin, müvekkilin savunma hakkının kullanılması amacıyla ve bu çerçevede yapılıyor olması gerekmektedir. Ancak tartışmaya konu e-posta mesajları savunma

hakkının kullanılması ile ilgili değildir. Bu nedenle gizlilik ilkesinden faydalanabilmek için birinci koşul ile birlikte sağlanması gereken ikinci koşulun taşınmadığı belirlenmiştir. Zira yukarıda aktarılan e-posta mesajlarının içeriğinden açıkça anlaşıldığı üzere CNR'nin NTSR'ye tahsis edilebilecek boş olan yer ve tarihleri Mayıs ayında eski tarihli sözleşmeler yaparak dolu imiş gibi göstermesi yönünde yazışmalar yapılmıştır. Bu yazışmalar değerlendirildiğinde tarafların Rekabet Kurulu'nca öngörülen yükümlülükten kaçınabilmek için muvazaalı işlem yaptığı kanaatine tespit edilmiştir. Bu şekilde danışıklı hareket edilmesinin savunma hakkının kullanılması ile ilgili olmadığı değerlendirilmiştir.

Bu kapsamda, Önarastırma kapsamında CNR CEO'su ..... bilgisayarından elde edilen e-posta mesajlarının sağlıklı birer delil oldukları ve avukat-müvekkil arasındaki yazışmaların gizliliği ilkesi kapsamında değerlendirilemeyecekleri sonucuna ulaşılmıştır.

Yapılan ikinci ve üçüncü yazılı savunmalarda CNR vekili tarafından avukat müvekkil iletişiminin gizliliği ilkesinin gerektirdiği usul kurallarına aykırı hareket edilerek bu ilkenin müvekkiline sağladığı hakların hatırlatılmamasının hukuka aykırı olduğu iddia edilmiş ve bu sebeple elde edilen e-posta yazışmalarının delil olarak kullanılamayacağı savunulmuştur. Bu iddiaya göre yerinde incelemenin engellenmesi veya zorlaştırılması halinde cezaya muhatap olacağı kendisine bildirilen CNR, bu baskı altında hareket etmiştir ve hukuki imtiyaz ilkesi Türk rekabet hukukunda düzenlenmediğinden haklarını bilebilecek konumda bulunmamaktadır. CNR'ye hukuki imtiyaz ilkesinin sağladığı hakların öğretilmemesi, CNR vekiline göre hukuk devleti ilkesi ile bağdaşmamaktadır ve kamu gücü kullanan idarenin, hukukun genel ilkelerinden sayılabilecek savunma hakkına saygı gösterebilmek adına CMK 90/4. madde hükmünü kıyasen uygulaması gerekmektedir. Söz konusu maddede "Kolluk, yakalandığı sırada kaçmasını, kendisine veya başkalarına zarar vermesini önleyecek tedbirleri aldıktan sonra, yakalanan kişiye kanunî haklarını derhal bildirir." hükmü yer almaktadır. Buna göre müvekkiline sahip olduğu hakların hatırlatılmaması, yerinde inceleme esnasında avukatları hazır bulunsa bile, usuli bir eksiklik doğurmaktadır. Ayrıca 4054 sayılı Kanun'un taraflara haklarındaki her türlü iddianın bildirilmesi gerektiğini düzenleyen 43. ve 44. maddelerinin de savunma yapabilmek için gerekli her türlü bilgiyi kapsayacak şekilde anlaşılması gerektiği öne sürülerek bu maddelere göre de CNR'ye hukuki imtiyaz ilkesi nedeniyle sahip olduğu hakların öğretilmesi gerektiği belirtilmektedir. Son olarak Rekabet Kurulu'nun hukuki imtiyaz ilkesi ile ilgili usul ve esasları inceleme konusu dosya kapsamında vereceği kararla düzenleyeceği ve bu kararın içtihat oluşturacağı ve bundan sonra teşebbüslerin haklarını bu nihai karardan öğreneceği oysa müvekkilinin böyle bir imkânının olmadığı belirtilmiştir. Dolayısıyla CNR vekili müvekkiline hakları öğretilmediği için savunma yapabilmesi için gerekli bilginin verilmediğini ve savunma hakkı tanınmayan bir konunun karara dayanak yapılamayacağını iddia etmiştir.

Bu iddia bakımından Türk Hukukunda avukat ile müvekkil arasındaki iletişimi düzenleyen en açık hüküm olan Avukat Bürolarında Aramayı düzenleyen CMK'nın 130. maddesinde avukat bürolarında aramanın ne şekilde yapılacağı ayrıntılı olarak düzenlenmekle birlikte, imtiyazdan yararlanmaya dair itirazın avukattan geleceğinin hükme bağlandığı, korumadan yararlanma hakkı olduğunun aramayı yapanlar tarafından hatırlatılması/öğretilmesi gerektiğine dair bir ifadeye yer verilmediği anlaşılmıştır.

CNR vekilinin uygulanmasını talep ettiği CMK md. 90/4 hükmünün ise yakalama sırasında şüpheliye kanuni haklarının bildirilmesini düzenlediği ancak bildirilecek haklar konusunda bir açıklama yapmadığı görülmüştür. Bu açıklama CMK'nın İfade ve Sorgu Usulü'nü düzenleyen 147. maddesinde bulunabilir. Söz konusu maddede "1) Şüphelinin veya sanığın ifadesinin alınmasında veya sorguya çekilmesinde aşağıdaki hususlara uyulur: a) Şüpheli veya sanığın kimliği saptanır. Şüpheli veya sanık, kimliğine ilişkin soruları doğru olarak cevaplandırmakla yükümlüdür. b) Kendisine yüklenen suç anlatılır. c) Müdafî seçme hakkının bulunduğu ve onun hukukî yardımından yararlanabileceği, müdafîin ifade veya sorgusunda hazır bulunabileceği, kendisine bildirilir. Müdafî seçecek durumda olmadığı ve bir müdafî yardımından faydalanmak istediği takdirde, kendisine baro tarafından bir müdafî görevlendirilir. d) 95 inci Madde hükmü saklı kalmak üzere, yakalanan kişinin yakınlarından istediğine yakalandığı derhâl bildirilir. e) Yüklenen suç hakkında açıklamada bulunmamasının kanunî hakkı olduğu söylenir. f) Şüpheden kurtulması için somut delillerin toplanmasını isteyebileceği hatırlatılır ve kendisi aleyhine var olan şüphe nedenlerini ortadan kaldırmak ve lehine olan hususları ileri sürmek olanağı tanınır. g) İfade verenin veya sorguya çekilenin kişisel ve ekonomik durumu hakkında bilgi alınır. h) İfade ve sorgu işlemlerinin kaydında, teknik imkânlardan yararlanır." hükmü bulunmaktadır. Anılan maddede ceza soruşturması altındaki şüpheliye dahi CNR vekilinin rekabet soruşturmalarında öğretilmesi gerektiğini iddia ettiği haklara ilişkin bir işaret bulunmamaktadır. Konuyla ilgili AB uygulamasına bakıldığında da konunun Komisyon tarafından ilk kez ele alındığı AM&S davasındaki sürecin gelişimi incelendiğinde imtiyaz iddiasının incelemeye muhatap olan teşebbüsten geldiği anlaşılmıştır. Ayrıca CNR vekilinin iddiasının aksine, Türk rekabet hukukunda da hukuki imtiyaz talep eden teşebbüsler bulunmaktadır. Rekabet Kurulu'nun 24.4.2007 tarih 07-34/347-127 sayılı ABC Türkiye kararında, önaraştırma tarafı teşebbüs birliğinin bağımsız olmayan hukuk müşavirinin gönderdiği e-posta mesajı delil olarak alınmış ve kullanılmıştır. Ancak söz konusu karar ile ilgili yargılama süreci devam ettiğinden nihai olarak bu e-posta mesajının avukat müvekkil iletişiminin imtiyazı kapsamında olup olmadığı kararlaştırılmamıştır. Ayrıca Danıştay 13. Dairesi'nin 24.6.2008 tarih 2006/2143 E., 2008/5037 K. sayılı kararında, davacı teşebbüsün avukatla müvekkili arasındaki yazışmaların delil olarak kullanılamayacağı yönündeki iddiaları açıkça tartışılmamakla birlikte, mahkeme tarafından savunma haklarına riayet edildiğine karar verilmiştir. CNR'nin hukuki imtiyaz ilkesinin sağladığı hakları Rekabet Kurulu önünde ilk kullanan teşebbüs olduğu varsayılsa bile, CMK 130. maddede yer alan düzenleme nedeniyle Türk hukukunda hukuki imtiyaz müessesesinin uygulanmasını talep edebileceği değerlendirilmiştir.

Bundan başka savunmalarda, CMK 130. maddenin avukat bürolarında yapılan aramalara özel bir madde olduğu, söz konusu aramada baro başkanı ya da onu temsil eden bir avukatın bulunmasının kanuni bir zorunluluk olduğu, yerinde inceleme esnasında ise böyle bir zorunluluğun bulunmadığı, dolayısıyla itirazın mutlaka yerinde inceleme sırasında ileri sürülmesi gerektiği iddiasının kabul edilemeyeceği yer almaktadır. Bu iddia bakımından, söz konusu incelemede teşebbüs vekilinin bulunduğu dikkate alındığında, bu yönde bir itirazın ancak kendisinden gelebileceği, raportörlerin böyle bir hatırlatma yapma yükümlülüğünün bulunmadığı, dolayısıyla belgelerin temininde usule ilişkin bir sakatlığın bulunmadığı anlaşılmıştır. Belgeler temin edildikten sonra içeriklerinin imtiyazdan yararlanıp yararlanmadığı ayrıca değerlendirilmiştir.

Ayrıca, CMK 147. maddede yer alan “f) Şüpheden kurtulması için somut delillerin toplanmasını isteyebileceği hatırlatılır ve kendisi aleyhine var olan şüphe nedenlerini ortadan kaldırmak ve lehine olan hususları ileri sürmek olanağı tanınır.” düzenlemesi uyarınca teşebbüsün lehine olan savunma hakkını ileri sürmesinin ancak itiraz hakkının kendine hatırlatılması ile mümkün olacağı iddia edilmektedir. Bu iddia bakımından maddede sanığa haklarının hatırlatılması/öğretilmesi ile ilgili bir düzenleme yer almadığı görülmüştür.

CNR vekili yerinde inceleme sırasında müvekkilinin veya orada hazır bulunan avukatının hukuki imtiyazda bulunmak için itirazda bulunmamasının bir feragat olarak kabul edilemeyeceğini, bu itirazın sonradan da yapılabileceğini belirtmiştir. CNR vekilinin ilk yazılı savunmasında dile getirdiği itirazın söz konusu belgeleri delil olmaktan çıkarması gerektiği bu nedenle Soruşturma Raporu’nda delil olarak kullanılamayacağı yönündeki iddia kabul edilmemiştir. Zira hukuki imtiyazdan yararlanması gerektiği öne sürülen belgelerin bunun için gerekli koşulları taşıyıp taşımadığına karar vermesi gereken kişiler Rekabet Kurulu ve hâkimlerdir. Öte yandan bu yönde yapılacak bir iddianın söz konusu belgelerin savunma hakkı ile ilgili olup olmadığı, bir başka deyişle gerçekten imtiyaz kapsamında korumadan yararlanıp yararlanmadığı konusu ile doğrudan ilişkili olduğu açıktır. Zira avukat ile müvekkil arasındaki yazışmanın imtiyazdan yararlanması ancak ve ancak bunun için gerekli koşulları taşıması ile mümkündür. Ayrıca Soruşturma Heyeti tarafından konunun karara bağlanacağı iddia edilse de, AB uygulamalarında da imtiyazdan yararlanma nihai olarak inceleme yapan görevliler tarafından değil Komisyon ve mahkemeler tarafından karara bağlanmaktadır.

CNR vekili tarafından bahis konusu e-posta mesajlarının soruşturma konusu ile doğrudan bağlantılı olduğu bu nedenle savunma hakkının kullanılması ile ilgili oldukları savunulmaktadır. Buna göre e-posta mesajları Rekabet Kurumunun bilgi isteme talebinin gereğinin yerine getirilebilmesine yöneliktir.

Bir iletişimin hukuki imtiyazdan yararlanabilmesi için belirli koşulların mevcut olması zorunludur. Bu anlamda dikkat edilmesi gereken husus CNR vekili tarafından iddia olunduğu üzere, iletişimden yararlanacak belgenin soruşturma konusu ile ilgili olup olmadığı değil, savunma hakkının kullanılması ile ilgili olup olmadığıdır. Aksi durumun kabulü halinde örneğin delillerin karartılmasına veya ihlalin Rekabet Kurulu’ndan gizli olarak nasıl devam ettirebileceğine ilişkin yazışmaların da soruşturma konusu ile ilgili olduklarından imtiyazdan yararlandırılması gerekirdi ki, böyle bir sonucun gerek AB gerekse ABD uygulamaları çerçevesinde ortaya çıkması söz konusu değildir. Sadece rekabet hukuku bakımından değil, genel olarak konusu yasaların ve/veya kuralların ne şekilde çiğnenebileceğine dair avukat ile müvekkil arasında gerçekleştirilen yazışmaların hiçbir hukuk düzeninde koruma görmeyeceği tabiidir. Nitekim soruşturma konusu bakımından e-posta mesajlarının içeriği incelendiğinde bu savunmanın gerçeği yansıtmadığı açıkça anlaşılmıştır. Bilakis, söz konusu yazışmalar, rekabet hukukunca tecviz olunamayacak bir eyleme devam edilebilmesi maksadına ve maddi hakikatin Kurul’un dikkatinden kaçırılmasına matuf mahiyette görülmektedir.

Aksinin kabulü halinde bile, yani CNR vekilinin iddiası kabul edilse bile, söz konusu yazışmalar aynı zamanda “hakkın kötüye kullanılması” eylemi niteliğindedir. Hukukun genel ilkelerinden biri olan hakkın kötüye kullanılmaması prensibi, Türk Medeni

Kanunu'nun 2. maddesinde bir pozitif hukuk kuralı olarak da düzenlenmiştir. Mezkûr maddenin 2. fıkrasında "Bir hakkın açıkça kötüye kullanılmasını hukuk düzeni korumaz" denilerek, hakların kullanılmasında istismarcı davranışlara izin verilmemiştir. Bu kural her ne kadar özel hukuk alanını düzenleyen bir yasada yer almaktaysa da, kamu hukuku-özel hukuk alanı ayrımı yapılmaksızın uygulanan tabii hukuk kaynaklı bir genel hukuk ilkesidir. Bu itibarla, özel hukuk, ceza hukuku, idare hukuku alanlarında hakkın kötüye kullanılmasına hukuken izin verilmediği gibi, rekabet hukuku uygulamasında da hakların kötüye kullanılmasına cevaz yoktur.

Son yazılı savunmada ayrıca ihlal tespit edilmediği, dolayısıyla yazışmaların bir suça ilişkin olarak gerçekleştirilmediği iddia edilmektedir. Burada anlaşılması gereken husus söz konusu yazışmaların savunma hakkının kullanımı ile ilgisi olmadığı, Rekabet Kurulu'nu yanıltmaya yönelik yazışmaların korumadan yararlanamayacağıdır. Dolayısıyla başka nedenlerden dolayı esasa ilişkin ihlal tespiti yapılmamış olması, anılan yazışmaların içeriğini değiştirmemektedir. Nitekim söz konusu belgeler nedeni ile usule ilişkin para cezası uygulanması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

1.8.1.2. Yanlış ve Yanıltıcı Bilgi Verilmesi ile İlgili Savunmalar ve Değerlendirme

CNR vekili, yapmış olduğu savunmalarda müvekkilinden fuar alanı kiralanmasına ilişkin sözleşmelerinin istendiği bilgi isteme yazısının Kurul'un bilgi isteme yetkisinin raportörlere devretmediği bir aşamada gönderildiğini, bu nedenle de usule aykırı bilgi isteme yazısının gereğini yerine getirmemekten dolayı ceza verilemeyeceğini iddia etmiştir. Devam eden bir önaraştırma veya soruşturma olmadan bilgi isteme yetkisinin kullanılmayacağını savunan CNR vekili, ayrıca müvekkiline gönderilen bilgi isteme yazısında para cezalarına ilişkin uyarıların yapılmamış olmasının da hukuki geçerliliği sakatladığını belirtmiştir.

Bununla birlikte yanlış ve yanıltıcı bilgi verme nedeniyle para cezası uygulanırken CNR'nin yerinde inceleme sırasında tutanağa yansıyan ifadelerine ve bu ifadelerin yanlış ve yanıltıcı olduğunu kanıtlayan e-posta mesajlarına dayanılmıştır. Önaraştırma evresi öncesinde yukarıda bahsi geçen bilgi istemenin Rekabet Kurulu'nun kararı olmaksızın gerçekleştirilmiş olması nedeniyle bu bilgi isteme yazısında para cezalarına değinilmemiş ve bu bilgi isteme Soruşturma Raporu'nda da cezaya dayanak olarak alınmamıştır.

CNR'nin muvazaalı sözleşmeler düzenleyerek mal vermeyi reddetmesinin kabul edilmesi halinde bile bunun usule ilişkin değil esasa ilişkin ceza verilmesine dayanak olabileceği savunulmaktadır. Bununla birlikte, CNR'nin Rekabet Kurulu nezdinde yükümlülüğünü yerine getirdiği görünüşünü yaratmak amacıyla gerçekleştirdiği davranışlar ve verdiği cevaplar hem esastan hem usulden ceza verilmesine dayanak olabilecek niteliktedir. Ancak gerek usulden gerekten esastan ceza verilebilmesi için gerekli diğer koşullar da sağlanmalıdır. CNR'nin yükümlülüğünü yerine getirmemiş sayılamayacağı, potansiyel rekabetin devreye girmesi ve NTSR'nin CNR'ye olan borçlarını ödememesiyle ilgili ihtilafların bulunması gibi sebeplerle esastan ceza verilemeyeceği değerlendirilmiştir. Buna karşın önaraştırma evresinde usulüne uygun olarak yapılan yerinde incelemede yanlış-yanıltıcı bilgi verildiği anlaşıldığından aynı davranış için usulden ceza verilebilmesi için gerekli şartlar bulunmaktadır. Bu noktada dikkat edilmesi gereken yerinde inceleme esnasında yanlış ve yanıltıcı bilgi

vermenin, esasa ilişkin ihlalden bağımsız olarak yaptırıma tabi tutulmuş olmasıdır. Bu durumun temel nedeni ise herhangi bir ihlal iddiasına yönelik araştırma sırasında gerçeğin ortaya çıkarılmasına engel olacak davranışlar içerisinde bulunulmasının önlenmesidir. İncelemeye konu davranışın ihlal teşkil edip etmediği iddiasından bağımsız olarak yanlış ve yanıltıcı bilgi verilmesinin ayrı bir yaptırıma bağlanması ile Rekabet Kurulu'nun gerçek bilgilere ulaşması teminat altına alınmaktadır. Yanlış veya yanıltıcı bilgi verilmesinin esasa ilişkin ihlal ile ilişkilendirilmesi halinde, esastan dolayı ihlal iddiasının ortaya konulmadığı veya örneğin önaraştırmanın ardından soruşturmanın açılmadığı durumlarda yanlış ve yanıltıcı bilgi verilmesi nedeniyle ceza uygulanmaması gerektiği sonucuna götürecektir ki, bu durum kabul edilemez.

Buna karşın CNR vekili, hukuki imtiyazdan yararlanan e-postaların yasak delil olduğunu, hatta bu e-posta mesajları vasıtasıyla (hukuka aykırı delilin uzak etkisi sebebiyle) sorulan soruların yer aldığı Yerde İnceleme Tutanağı'nın ceza verilmesine dayanak olamayacağını savunmaktadır. E-posta mesajlarının ele geçirilmesiyle ilgili usulde bir eksiklik olmaması ve içerik olarak da savunma hakkının kullanılmasına dair olmamaları nedeniyle delil niteliği taşıdıkları tespit edilmiştir.

Rekabet Kurulu tarafından getirilen yükümlülüğü yerine getirmemek için muvazaalı sözleşmeler düzenleyen ve yerinde inceleme sırasında bu konuda yanıltıcı bilgi veren CNR'nin bu eylemi, 4054 sayılı Kanun'un 16 ncı maddesinin birinci fıkrasının (c) bendinde düzenlenen hale uymaktadır. Bu nedenle CNR hakkında söz konusu hüküm uyarınca cirounun binde biri oranında ceza tatbik edilmesi gerekli görülmüştür.

I.8.1.3. Ek Görüşün Süresi İçerisinde Tebliğ Edilmediği

Son yazılı savunmada Ek Görüş raporunun süresi içerisinde tebliğ edilmediği, inceleme sürecine hız kazandırmak ve Kurul'un işlerini süratle karar bağlamasını sağlamak amacıyla getirilen sürelerle riayet edilmemesinin Kararı usuli açıdan sakatlayacağı iddiası öne sürülmüştür. Bununla birlikte, Dosyanın esasını sakatlayabilecek derecede önemli bir usuli bir eksiklik bulunmamaktadır, tarafların savunma haklarının kısıtlanması söz konusu değildir, ek görüşün tebliği için verilen kanuni süre hak düşürücü değildir, sadece süreci hızlandırıcı niteliktedir. Nitekim benzer yönde alınan Danıştay Onuncu dairesinin, esas 2001/1629, karar 2003/4241 sayılı 4.11.2003 tarihli kararı bu tespiti destekler niteliktedir. İlgili Kararda "*Kanunun 41. maddesinde, önaraştırma raporunun Kurul'a teslimini takip eden 10 gün içinde Kurul'un toplanacağı ve soruşturma açılmasına veya açılmamasına karar vereceği öngörülmüş olmasına karşın, dava konusu olayda 15.1.1999 tarihli önaraştırma raporu aynı tarihte Rekabet Kurulu'na teslim edilmiş ve 10 günlük süre geçirildikten sonra Kurul'un 4.2.1999 tarihli toplantısında görüşülmüş ise de; dava konusu Rekabet Kurulu Kararına konu soruşturulan olayın niteliği ve önemi gözönüne alındığında, soruşturma sürecine hız kazandırmak, Kurulun işleri süratli karara bağlamasını sağlamak amacıyla getirilen ve iç uygulamaya yönelik bu 10 günlük sürenin aşılması dava konusu Kurul kararını sakatlayan ve bu haliyle sonuca etki eden bir husus olarak görülmemiştir.*" ifadeleri yer almaktadır.

I.8.2. Esasa İlişkin Savunmalar

I.8.2.1. İlgili Pazar Tanımının Hatalı Olduğu Savunması

Savunmada, ilgili coğrafi pazarın hatalı bir şekilde “İstanbul” olarak belirlendiği ve bu durumun pazarın son derece dar olarak tanımlanmasına yol açarak CNR'nin pazar payının olduğundan yüksek bir hal almasına neden olduğu, Nisan-Eylül aylarında TÜYAP, İnterteks ve PortBodrum firmaları tarafından düzenlenen deniz fuarlarının ikame olarak değerlendirilmesi gerektiği, Antalya Boat Show 2008 katılımcı listesi incelendiğinde, bu fuara katılanların ..... tanesinin 3 yıl, ... tanesinin 2 yıl, ... tanesinin de 1 defa Avrasya Boat Show'a katıldığı, bu çerçevede ..... adet fuar katılımcısının her iki fuara da katıldığına ortaya çıktığı, dolayısıyla bu fuarların aynı ilgili ürün pazarında değerlendirilmesi gerektiği belirtilerek, ilgili coğrafi pazarın “İstanbul, Antalya, İzmir, Bodrum, Marmaris sınırları” olarak belirlenmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Öte yandan, ilgili ürün ve coğrafi pazar tanımlarının hatalı olduğu, ilgili ürün pazarı tanımlanırken dikkate alınan temel ölçüt olan “uzunluğu 4,5 metreden fazla olan büyük teknelerin fuar alanında sergilenebilmesi ve işbu teknelerin fuar alanına köprü gibi bir engele takılmaksızın karayolunda taşınabilmesi” hususunun, yatların taşınma güzergâhı üzerine inşa edilen bir üst geçit nedeniyle, müvekkil bakımından da geçerliliğini yitirdiği, bu nedenle ilgili ürün pazarında faaliyet gösterebilecek teşebbüs kalmamış olduğu sonucunun ortaya çıktığı, ilgili coğrafi pazar belirlenirken katılımcıların dünyada düzenlenen yatçılık ve su sporları fuarlarına da katılmakta olduğunun ihmal edilerek ilgili pazarın sadece İstanbul ile sınırlandırıldığı, ayrıca yaz fuarları ile kış fuarları ayırımının da hatalı olduğu, tüm bu hususlar çerçevesinde ilgili ürün ve coğrafi pazarın dar olarak belirlenmesi neticesinde hatalı olarak müvekkilin hâkim durumda olduğu sonucuna ulaşıldığı belirtilmiştir.

Bilindiği üzere rekabet hukukunda ilgili pazar tespiti teşebbüsler arasındaki rekabetin sınırlarını tespit etmekte kullanılan bir araçtır ve pazar tanımlanmasının temel amacı, incelenen teşebbüslerin karşı karşıya buldukları rekabet koşullarının belirlenmesidir. Pazar tanımına atfedilen bu önem nedeniyle ilgili pazarın hem ürün pazarı hem de coğrafi pazar boyutuyla belirlenmesine ilişkin olarak çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Soruşturma konusu bakımından da ilgili pazar belirlenirken, karşı karşıya kalınan rekabetçi baskılar ve ilgili pazar belirlenmesine ilişkin ilkeler dikkate alınmıştır. Bu bağlamda, öncelikle başta inceleme konusu fuarın katılımcılarının görüşlerine başvurulmuş ve CNR'nin fuar alanında düzenlenen yatçılık fuarına alternatif olabilecek bir fuarın düzenlenebileceği mekânlar araştırılmıştır. İlgili pazar tanımında en önemli belirleyicilerden biri olan tüketici tercihleri CNR vekilinin iddiasının aksine birçok fuar alanını pazar dışında bırakmaktadır. Örneğin Dentur üyelerinin Tüyap'ın %...'ye varan bir indirim yapmasına rağmen CNR salonlarından vazgeçmemeleri ve her fuar döneminden sonra Dentur'un düzenlediği ankette bir sonraki yılda da CNR'nin düzenleyeceği fuara katılmak istediklerini belirtmeleri bunu göstermektedir. Oysa SSNIP testine göre %5'lik bir fiyat farkında tüketicilerin kaymadığı ürünlerin alternatif olamayacağı kabul edilmektedir. Bu çerçevede Tüyap salonlarının halen alternatif olarak sunulmaya çalışılması kabul edilemez görülmüştür.

Özellikle üretici firmaların yer alacağı ve bir sonraki sezon da kullanılacak ürünler için gerekli üretim zamanının sağlanması bakımından fuarların zamanlaması önem taşımaktadır. Sektör temsilcileri yatçılık sektöründe fuarda beğenilen ve sipariş edilen bir teknenin yaz sezonuna yetiştirilebilmesi için üreticiye en az dört aylık bir süre tanınması gerektiğini belirtmektedir.

İkinci olarak katılımcıların ve ziyaretçilerin yoğunluğu İstanbul'da bulunduğu için güney bölgelerinde düzenlenen fuarlara katılımcı ve ziyaretçilerin ulaşım olanakları da kısıtlı olmaktadır. Katılımcılar açısından bakıldığında, ağırlıklı olarak fuarların katılımcılarının Marmara bölgesinde bulunduğu gözlenmektedir. Güney bölgesi fuarlarına deniz yoluyla tekne ve yatların taşınabilmesi mümkünse de bu zahmetli süreç birçok fuar katılımcısı tarafından fuardan elde edilecek semereye değer görülmemektedir. Bu nedenle de İstanbul'a yakın yerlerde üretim ve ithalat yapan katılımcılar yeni teknelerini bölgesel fuarlara götürmeyi tercih etmemektedirler.

Fuarlarda sergilenen yat ve teknelerin alıcısı olan fuar ziyaretçileri bakımından da İstanbul'da düzenlenen fuarlarla diğer fuarların farklı olduğu gözlenmektedir. Yatların alıcılarının büyük çoğunlukla İstanbul'da yaşadıkları belirtilmektedir. Bu nedenle ziyaretçilerin İstanbul'da bir fuar düzenlenmekteyken, ulaşımın zaman aldığı bu yörelere giderek fuar izlemeyi tercih etmedikleri ileri sürülmektedir. Dolayısıyla Mayıs-Ağustos ayları arasında yapılan güney bölgesi fuarlarının ziyaretçileri zamanlama nedeniyle daha çok o bölgede tatil amacıyla bulunan kişilerden oluşmaktadır.

Antalya ve Avrasya Boatshow fuarlarının aynı pazarda olduğu iddiası bakımından belirtilmesi gereken son husus, 200'den fazla katılımcıdan oluşan fuarlarda ..... katılımcının ortak olmasının, bu fuarların aynı pazarda olduğunu göstermemesidir. Kaldı ki, ... katılımcının yalnızca .....'sı sürekli olarak her iki fuara da katılmıştır. Bölgesel olan Antalya fuarına katılan firmaların uluslararası nitelikteki Avrasya Boatshow fuarına katılmalarını da olağan karşılamak gerekmektedir.

Sonuç olarak Antalya, İzmir ve Bodrum'da düzenlenen yatçılık ve su sporları fuarlarının gerek fuarın zamanlaması, gerekse fuarların katılımcıları ve ziyaretçileri bakımından, İstanbul'da düzenlenen fuarlara ikame olmadığı ve bu nedenle de ilgili coğrafi pazarın İstanbul olarak alınması gerektiği değerlendirilmiştir.

1.8.2.2. Pazar Payının Belirlenmesine İlişkin İtirazlar

Pazar paylarının ilgili ürün pazarından elde edilen cirolar baz alınarak belirlenmesi yerine organize edilen fuar alanlarının toplam metrekare değerleri üzerinden belirlenmesinin hatalı olduğu ve bu durumun sonucu olarak ilgili teşebbüslerin ilgili ürün pazarındaki güçlerinin de hatalı bir biçimde tespit edildiği savunulmuştur.

Pazar payı hesaplanmasında tanımlanan ilgili pazara göre çeşitli kriterler benimsenebilmektedir. Burada belirleyici olan ilgili pazardaki oyuncuların rekabet gücünü en iyi yansıtabilecek kriterin tercih edilmesidir. Somut olay özelinde ise pazar payının belirlenmesinde fuar alanı büyüklüğünün tercih edilmesinin temel sebebi, ihtisas fuarlarında fuarın gelişim seviyesinin ve başarısının her yıl düzenlenen toplam metrekare üzerinden ölçülmesidir. Nitekim CNR vekili ilk yazılı savunmada müvekkilinin düzenlediği Avrasya Boatshow Fuarının başarısını veya NTSR'nin İstanbul Boatshow Fuarının başarısızlığını bu fuarların toplam metrekare büyüklükleri

üzerinden ölçmüştür. Diğer yandan CNR'nin hem fuar alanı işletmecisi hem de organizatör olması sebebiyle maliyetleri sadece organizatörlük yapan NTSR'den farklıdır. Dolayısıyla bu iki teşebbüsün cirolarını oluşturan gelir ve gider kalemlerinin farklılığı ve bunların CNR bakımından ayrıştırılamaması, ciroların pazar payı belirlemede yanıltıcı sonuçlar verebileceği kanaatini uyandırdığından pazar payı belirlenmesinde ciroların baz alınmaması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

I.8.2.3. CNR'nin Hâkim Durumda Olmadığı Savunması

Savunmada, Soruşturma Raporunda rekabetçi baskıların yeterince değerlendirilmediği ifade edilerek, birincil ve ikincil rekabetçi baskıların göz önüne alınması gerektiği belirtilmiştir.

Taraf vekili birincil rekabetçi baskılar olarak rakip teşebbüslerin yarattığı rekabetçi baskıların dikkate alınmasını istemektedir. Bu çerçevede denizle bağlantılı fuarlardan Ataköy Marina, Kalamış Setur Marina, Bodrum Yalıkavak Marina, Bodrum Turgutreis Marina, Pendik Marina ve Marmaris Yatch Marina'da düzenlenen fuarlar ile karada düzenlenen fuarlardan Lütfi Kırdar-Rumeli Exhibition Center, TÜYAP, İDTM, İzmir Kültürpark Uluslararası Fuar Merkezi ve Antalya Fuar Merkezi alanlarında düzenlenen fuarların ikame olarak değerlendirilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

İkincil rekabetçi baskılar olarak da potansiyel rekabetin dikkate alınması gerektiği, ilgili pazarda herhangi bir giriş engelini bulunmadığı, yatırım maliyetlerinin giriş engeli olarak değerlendirilmemesi gerektiği, hâlihazırda kullanılabilir durumda olan Feshane ve Kocaeli fuar alanları ile ilerde faaliyete geçecek Zeytinburnu Marina'nın potansiyel rekabet açısından göz önüne alınması gerektiği belirtilmiştir.

İlgili coğrafi pazara ilişkin savunmaların değerlendirilmesinde belirtildiği üzere, diğer illerdeki fuar alanları ilgili coğrafi pazarın dışında kaldıklarından CNR üzerinde herhangi bir rekabetçi baskı yaratmamaktadırlar.

İstanbul'daki diğer fuar alanları ve marinalar ile ilgili olarak, alan işletmecilerinden bilgi talep edilmiş ve gönderilen cevaplara I.6. sıra sayılı tespitte yer verilmiştir.

Bu bilgiler kısaca tekrar edilecek olursa, ilgili ürün pazarı olan yatçılık ve su sporlarına yönelik fuarı Feshane'de düzenlemek fiziki olarak mümkün değildir. Sötlüce Kültür Merkezi de Feshane gibi fuar alanından ziyade kongre düzenlenmesine yönelik bir mekân olup CNR'nin fuar salonlarına alternatif olabilecek nitelikte değildir. Ataköy Marina ve Kalamış Marina'da da doluluk oranının yüksek olması nedeniyle fuar düzenleme olanağı bulunmamaktadır. Nitekim geçmiş dönemde birkaç defa burada yapılan fuarlar 2009 ve 2010 yılı fuar takvimlerinde yer almamaktadır. Zeytinburnu'nda inşa edilmesi planlanan limanın ne zaman bitirileceği belirsizdir ve Belediye yetkilileri ile yapılan görüşmeler neticesinde önümüzdeki yakın bir zamanda bitmesi mümkün görünmemektedir.

Son olarak, ilgili coğrafi pazara ilişkin savunmaların değerlendirilmesinde de belirtildiği üzere, Tüyap'ın yatçılık ve su sporları fuarının kendi salonlarında düzenlenmesine ilişkin Dentur'a sunduğu teklif İstanbul'daki diğer fuar alanlarının ikame olup olmadığının belirlenmesinde yol göstericidir. Dentur üyelerinin, Tüyap'ın neredeyse yarı fiyatına yakın bir fiyat vermesine rağmen CNR salonlarından

vazgeçmemeleri ve her fuar döneminden sonra Dentur'un düzenlediği ankette bir sonraki yılda da CNR'nin düzenleyeceği fuara katılmak istediklerini belirtmeleri, bahse konu fuar alanlarının CNR üzerinde rekabetçi baskı yaratmadığını göstermektedir.

Bununla birlikte Pendik Marina'nın 2009 yılı içinde hizmete açılacak olması karşısında, potansiyel bir fuar alanı olarak kabul edilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca NTSR'nin 21-26 Ekim 2009 tarihinde burada fuar düzenleyecek olması potansiyel rekabet açısından dikkate alınmalıdır. Ancak savunmada belirtildiği gibi fiili bir rakip olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Zira, burada önemli olan husus inceleme konusu dönemde CNR'nin bir rekabetçi baskı hissedip hissetmediğidir. NTSR'nin daha önce yaptığı duyuruya rağmen 2008 yılında fuar gerçekleştiremediği göz önüne alındığında CNR'nin inceleme konusu dönemde bir rekabetçi baskı ile karşı karşıya kaldığını söylemek mümkün değildir. Diğer taraftan, NTSR'nin Pendik Marina'da bir fuar düzenlemek amacıyla 2010 yılı ana fuar takvimine girilmesi yönünde TOBB'a bir başvuru yapmadığı da tespit edilmiştir. Bu durum, NTSR'nin de fuarın başarısından emin olmadığını bir göstergesidir.

I.8.2.4. Alıcı Gücünün Dikkate Alınmadığı Savunması

Savunmada, alıcı gücünün değerlendirilmesi gerektiği belirtilmiştir. Bu çerçevede ilgili pazarda Dentur'un sahip olduğu alım gücünün bir hâkim durum yaratılmasını ya da güçlendirilmesini önleyeceği ifade edilmiştir.

Dentur'un pazarda bir alım gücü olduğu kabul edilmekle birlikte bu etki tek belirleyici değildir. Üyeleri denizcilik sektöründeki yat ve tekneler ile bunlara ait aksesuarların imalatını ve satışını gerçekleştiren firmalardan oluşan Dentur, bir teşebbüs birliği niteliğindedir. Üyelerinin en uygun alanda fuar düzenlemeleri adına fuar işletmecileri ile görüşmeler ve pazarlık yapması olağan bir durumdur. Ancak Dentur, üyelerini kendi anlaştığı fuar alanına katılmaya zorlamamaktadır. Aksi bir durum 4054 sayılı Kanun kapsamında ihlal olarak değerlendirilebilecektir.

Diğer yandan CNR fuar alanları, yukarıda da belirtildiği üzere, diğer fuar alanları ile ikame olarak görülmemektedir. CNR fuar alanlarının diğer alanlardan çok daha pahalı olmasına karşın Dentur'un fuar yerini değiştirmeye yanaşmaması, alıcı gücünün CNR'nin hâkim durumunu ortadan kaldırmadığının açık bir göstergesi niteliğindedir.

I.8.2.5. Kötüye Kullanma Eyleminin Gerçekleşmediği Savunması

Savunmada, mevcut durumda mal vermeyi reddetme eyleminin hâkim durumun kötüye kullanılması olarak değerlendirilemeyeceği ileri sürülmüştür. Savunmanın bu bölümünde CNR vekili AB'de görülen davalar çerçevesinde mal vermeyi reddetme eyleminin kötüye kullanılması olarak kabul edilebilmesi için birtakım koşulların gerçekleşmiş olması gerektiğini belirtmekte ve bu koşulların CNR için sağlanmadığını iddia etmektedir.

I.7.1. sıra sayılı değerlendirme bölümünde ayrıntılı olarak yer verildiği üzere, hakkında soruşturma yürütülen teşebbüsün yatçılık ve su sporlarına uygun fuar alanı işletmeciliği pazarındaki hâkim durumunu fuar organizasyonu pazarında kötüye

kullanmadığı tespit edildiğinden, taraf vekilinin bu konuya ilişkin savunmalarının ayrıca değerlendirilmesine gerek bulunmamaktadır.

J. SONUÇ

14.8.2008 tarih ve 08-50/737-M sayılı Kurul kararı uyarınca CNR Uluslararası Fuarcılık ve Ticaret A.Ş. hakkında yürütülen soruşturma ile ilgili olarak düzenlenen Rapor'a ve Ek Görüş'e, toplanan delillere, yazılı savunmalara, sözlü savunma toplantısındaki açıklamalara ve incelenen dosya kapsamına göre;

- 1- CNR Uluslararası Fuarcılık ve Ticaret A.Ş.'nin yatçılık ve su sporlarına yönelik fuar alanı işletmeciliği pazarında hâkim durumda olduğuna OYÇOKLUĞU ile,
- 2- Buna karşın CNR Uluslararası Fuarcılık ve Ticaret A.Ş.'nin NTSR Fuar ve Gösteri Hizm. Ltd. Şti.'ye fuar alanı kiralamaması eyleminin hâkim durumun kötüye kullanılması olarak değerlendirilemeyeceğine OYÇOKLUĞU ile,
- 3- CNR Uluslararası Fuarcılık ve Ticaret A.Ş.'nin önaraştırma safhasında yanlış ve yanıltıcı beyanlarda bulunması sebebiyle, 4054 sayılı Kanun'un 16. maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi uyarınca 2008 mali yılı sonunda oluşan 32.892.786,91 TL tutarında gayri safi gelirinin %0,1 (binde bir)'i oranında olmak üzere 32.892,79 TL (otuzikibinsekizyüzdoksaniki Türk Lirası yetmişdokuz Kuruş) idari para cezası uygulanmasına OYBİRLİĞİ ile,

Danıştay yolu açık olmak üzere karar verilmiştir.

KARŞI OY GEREKÇESİ **(13.10.2009 tarih ve 09-46/1154-290 sayılı Kurul Kararı)**

CNR Uluslararası Fuarcılık ve Tic. A.Ş.'nin, "yatçılık ve su sporlarına yönelik fuar alanı işletmeciliği" pazarında hakim durumda olduğuna ilişkin Kurul tespitine, ilgili ürün pazarının arz ettiği özellikler ile belirlenen ilgili coğrafi pazarın birbiri ile uyumlu olmadığı gerekçesiyle katılamıyorum.

Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Başkan Vekili

13.10.2009 tarihli, 09-46/1154-290 sayılı Rekabet Kurulu Kararına

KARŞI OY GEREKÇESİ

Mezkur Kurul kararında CNR'nin yatçılık ve su sporları fuarının düzenlenmesine uygun fuar alanı işletmeciliği ilgili pazarındaki hakim durumunu, NTSR'ye yönelik faaliyetleri dolayısıyla, fuar organizasyonu pazarında kötüye kullandığı iddiası değerlendirilmiştir.

Kurul kararında çoğunluk görüşü CNR'nin yatçılık ve su sporlarına yönelik fuar alanı işletmeciliği pazarında hakim durumda olduğu, buna karşın CNR'nin NTSR'ye fuar alanı kiralamaması eyleminin hakim durumun kötüye kullanılması olarak değerlendirilemeyeceği şeklinde ortaya çıkmıştır. CNR'nin hakim durumda olduğuna katılmakla birlikte, gerçekleştirilen eylemlerin kötüye kullanma olmadığı yönündeki çoğunluk görüşüne aşağıda izah edilen nedenlerle katılmamız mümkün olmamıştır.

Kararda CNR'nin NTSR'ye fuar alanı kiralamadığı sabit olmakla birlikte, özette etkinlik kazanımları nedeniyle bu eylemin kötüye kullanma olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Ancak dosyadaki bilgilerden, CNR'nin kararda yer alan eylemleri nedeniyle ortaya çıkan/çıkacak olan etkinliklerin rekabetin doğal işleyişinden ve kiralamama eyleminin de objektif nedenlerden kaynaklanmadığı anlaşılmaktadır. Kararda da yer verildiği üzere NTSR tarafından talep edilen dönem için fuar alanı boş olmasına karşın, CNR **muvazaalı sözleşmeler yapmak suretiyle** fuar alanını dolu gibi göstermiştir. Elbette dikey bütünleşik yapıya sahip bir teşebbüs alt pazarda faaliyet gösteren rakiplerine göre belirli bir maliyet avantajına sahip olacaktır. Bu bağlamda, yatçılık ve su sporları fuarının düzenlenmesine uygun fuar alanları işletmeciliği pazarında hakim durumda olan CNR'nin yatçılık ve su sporlarına yönelik fuar düzenleme işine girmesi, yani bir anlamda alt pazarda da faaliyet göstermeye başlaması doğal ve olağan bir süreçtir. Ayrıca mevcut ve olası kazanımların CNR'nin bu alt pazara girmesi ve bu alt pazarda daha etkin olması nedeniyle rakibin (NTSR'nin) zor durumda kalması da doğal bir süreçtir. Ancak kararda kabul edilen kazanımların yalnızca bu şekilde gerçekleşmediği, yukarıda belirtilen doğal olmayan ve objektif nedenlere dayanmayan eylemlerle de desteklendiği anlaşılmaktadır.

Bu çerçevede CNR'nin eylemlerinin kötüye kullanma olarak değerlendirilmesi gerektiği görüşümüz ile mezkur Kurul kararının 2. maddesindeki çoğunluk görüşüne katılmamız mümkün olamamıştır.

Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY
Kurul Üyesi

Murat ÇETİNKAYA
Kurul Üyesi

13.10.2009 tarih ve 09-46/1154-290 sayılı Kurul Kararı

Muhalefet Şerhidir

CNR Uluslararası Fuarcılık AŞ (CNR)'nin, yatçılık ve su sporları düzenlenmesine uygun fuar alanı işletmeciliği pazarında, fuar alanı işletmeciliğindeki hâkim durumunu ve NTSR Uluslararası Fuar ve Gösteri Hizmetleri Ltd Şti'ne yönelik faaliyetleri dolayısıyla da fuar organizasyonu pazarındaki hâkim durumunu kötüye kullandığı iddiasıyla açılan soruşturmada, Kurul tarafından CNR'nin yatçılık ve su sporlarına yönelik fuar alanı işletmeciliği pazarında hakim durumda olduğuna, ancak NTSR'ye fuar alanı kiralanmaması eyleminin hakim durumun kötüye kullanılması olarak değerlendirilemeyeceğine oy çokluğu ile, bununla birlikte ön araştırma safhasında Kurula yanlış ve yanıltıcı bilgi sunmasından dolayı 4054 sayılı Kanunun 16/1(c) maddesi uyarınca teşebbüsün para cezasıyla tecziyesine oybirliğiyle karar verilmiştir.

Mezkûr kararın CNR'nin ilgili pazarda hâkim durumda olduğunun tespitine ilişkin 1. maddesine aşağıda açıklanan gerekçeyle tarafımızca iştirak edilmemiştir.

Hemen belirtelim ki, çoğunluk görüşünde ilgili pazar kavramı, sadece İstanbul Dünya Ticaret Merkezinde (İDTM) CNR tarafından işletilen fuar alanı dikkate alınarak, son derece dar tanımlanmıştır. Oysa yatçılık ve su sporlarına ilişkin fuarlar, sadece İstanbul'da değil ülkemizin Antalya, İzmir ve Bodrum gibi farklı coğrafi bölgelerinde de düzenlenmektedir. Yatçılık ve su sporları genellikle gelir düzeyi yüksek kesimlere hitap eden uğraş alanlarıdır.

Keza "yat" veya "bot" olarak adlandırılan teknelerin alım satım bedelleri, toplumun oldukça zengin sayılabilecek ve lüks bir hayat seviyesini haiz kesimlerine hitap edecek derecede yüksek düzeydedir. Ortalama bir yatın fiyatının 100 – 150 bin avro civarında olduğu ve bir milyon avronun üzerinde fiyatı olan yatların da anılan fuarlarda sergilendiği dikkate alındığında, bu ürünlerin hitap ettiği toplum kesiminin refah seviyesi daha iyi anlaşılmaktadır. Refah seviyesi bu derece yüksek olan bireylerin, ürünü pazara sunma ve ürüne erişim için gerekli maliyetlere kolaylıkla katlanabilecekleri aşikârdır.

Soruşturma raporunda her ne kadar yat ve bot fuarları katılımcılarının veya fuar ziyaretçilerinin ekseriyetinin İstanbul'da bulunduğu tespitine yer verilmiş ise de, taşıma ve arama maliyetlerinin bu kişilerin refah seviyesine göre yüksek olacağından söz edilemez. O nedenle sadece İstanbul ilinin ilgili coğrafi pazar olarak tanımlanması, Türkiye coğrafyasında bulunan diğer bölgelerdeki yat ve su sporları fuarı düzenlenebilecek sair mekânların alternatif olarak dikkate alınmaması tarafımızca uygun görülmemiştir.

Dolayısıyla çoğunluğun katıldığı kararda, yat ve bot fuarlarına gerek müşteri sıfatıyla gerek satıcı olarak katılmak isteyenler açısından ilgili coğrafi pazarın sadece "İstanbul" ile sınırlandırılması doğru olmamıştır. Hele hele bu pazarı İstanbul ilinin sınırları ve İstanbul Dünya Ticaret Merkezinde (İDTM) bulunan ve CNR tarafından

işletilen fuar alanlarıyla sınırlandırmak mümkün değildir. Çünkü İstanbul ili dışındaki fuar alanları bir tarafa bırakılsa bile, İstanbul ili sınırları dahilinde yat ve su sporları fuarı düzenlenebilecek alternatif fuar alanları mevcuttur. Bunlar arasında TÜYAP Fuar ve Kongre Merkezi, Ataköy Marina ve Pendik Marinayı zikretmek mümkündür. Keza, söz konusu iktisadi faaliyetler bakımından CNR tarafından işletilmekte olan fuar alanlarının “zorunlu unsur” niteliği de bulunmamaktadır. Bundan dolayı da pazarın bu derece dar tanımlanması doğru olmamıştır.

Sonuç olarak İstanbul iliyle sınırlandırılması gerekse bile ilgili pazarın CNR'nin işlettiği İDTM fuar alanlarıyla tanımlanması mümkün gözükmemektedir. Dar tanımlanmasından dolayı ilgili pazarda hâkim durumda olduğu tespit edilen CNR'nin, ikâmeleri de dikkate alınarak yeniden yapılacak bir ilgili pazar tanımına göre, hâkim durumda olmama ihtimali bulunmaktadır. Bu sebeple adı geçen teşebbüsün hâkim durumda olup olmadığının tespiti için öncelikle, ilgili pazarın coğrafi ölçeğinin net bir şekilde ortaya konulması gerekmektedir.

Yukarıda araz ve izah edilen sebeplerden dolayı 13.10.2009 tarih ve 09-46/1154-290 sayılı Kurul Kararının sonuç kısmının çoğunlukça benimsenen 1. maddesine iştirak etmemiz mümkün olmamıştır.

Doç. Dr. Mustafa ATEŞ
Rekabet Kurulu Üyesi

Mehmet Akif ERSİN
Rekabet Kurulu Üyesi